

Praha dne 29. dubna 2021
Č. j.: MZP/2021/780/626
Sp. zn.: ZN/MZP/2019/780/131
Vaše č. j.: /
Vyřizuje: Vendula Breburdová
Tel.: 267 122 024
E-mail: Vendula.Breburdova@mzp.cz

Dle rozdělovníku

Věc: Informace pro obce k plnění opatření pro omezení emisí ze spalovacích stacionárních zdrojů do 300 kW vyplývajících z aktualizace programu zlepšování kvality ovzduší pro zónu Střední Morava CZ07

Vážení,

obracím se na Vás v návaznosti na můj dopis s č. j.: MZP/2021/780/154 ze dne 1. února 2021, kterým jsem Vás informoval o vydání aktualizace Programu zlepšování kvality ovzduší pro zónu Střední Morava CZ07 (dále jen „PZKO“), která byla zveřejněna ve Věstníku MŽP dne 29. října 2020¹.

PZKO byl vydán v souladu se zadáním § 9 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění (dále jen „zákon o ochraně ovzduší“ nebo jen „zákon“) z důvodu přetrvávajícího překročení imisních limitů pro jemné prachové částice PM_{2,5} a pro karcinogenní benzo[a]pyren². Obě znečišťující látky jsou do ovzduší vypouštěny majoritně z lokálních topenišť (zejména z nevyhovujících kotlů a topidel na uhlí a dřevo). Vzhledem k tomu, že překročení imisních limitů pro částice PM_{2,5} a karcinogenní benzo[a]pyren představuje vážné ohrožení pro lidské zdraví³, stanovuje PZKO Vaši obci opatření ke snížení znečištění ovzduší z lokálních topenišť. Tato opatření jsou uvedena v kartě opatření PZKO_2020_1 a PZKO_2020_2 (viz str. 146 až 151 v kapitole C.4.1 PZKO). Obě karty opatření zasílám pro snadnější orientaci v příloze tohoto dopisu.

V souvislosti s množícími se dotazy týkajícími se implementace obou opatření PZKO (hlavně opatření PZKO_2020_2), bych Vám chtěl poskytnout následující doplňující informace. Současně je připravována podrobnější metodika k opatření PZKO_2020_1 (Účinná kontrola plnění požadavků kladených na provozovatele spalovacích zdrojů zákonem o ochraně ovzduší), která bude adresována obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

Pro informaci k relevantním povinnostem provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším vyplývajícím ze zákona o ochraně ovzduší Vám doporučuji se blíže seznámit s textem **Sdělení odboru ochrany ovzduší k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším**⁴, které naleznete také

¹ Viz https://www.mzp.cz/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzdusi_2020

² Viz souhrnný komentář uvedený v kap. C2 PZKO.

³ Podrobné zdravotní dopady jsou komentovány např. v publikaci Státního zdravotního ústavu, viz http://www.szu.cz/uploads/documents/chzp/souhrnna_zprava/SZU_Report_19.pdf

⁴ [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/lokalni_topeniste/\\$FILE/OOO-Sdeleni_kontroly_kotlu_aktualizace-20190918.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/lokalni_topeniste/$FILE/OOO-Sdeleni_kontroly_kotlu_aktualizace-20190918.pdf)

v příloze tohoto dopisu, a to zejména jeho přílohami 1 a 2; podrobný popis dozoru nad dodržováním povinností podle zákona je obsažen v části 4 tohoto sdělení a pro obce je významná také část 5 popisující možnost regulace zdrojů pomocí obecně závazné vyhlášky obce.

Možnosti obcí přispět ke snížení emisí a správnému provozování spalovacích zdrojů ve shodě s požadavky zákona leží (mimo spolupráci s ORP na přípravě a provádění kontrol) především v pozitivní motivaci provozovatelů těchto zdrojů, jakými jsou např. finanční podpora (1) nebo informační kampaň (2) dle opatření PZKO_2020_1.

(1) Finanční podpora (dotace, půjčky)

Finanční pomoc obcí provozovatelům spalovacích zdrojů na pevná paliva může být realizována dvěma způsoby:

Aktivní participací na dotacích poskytovaných Státním fondem Životní prostředí.

Poskytovat žadatelům informace o finanční podpoře a pomoc s administrací žádostí v rámci celostátních dotačních programů na výměnu kotlů (hlavně seniorům a sociálně slabším občanům). Do asistence možným žadatelům o dotaci z národních programů je vhodné zapojit i další subjekty (např. místní spolky).

V tomto ohledu se osvědčilo také např. zapojení obcí do tzv. „kotlíkových dotací“, a to prostřednictvím vlastního příspěvku k této dotační pomoci. V dalším programovém období Operačního programu Životní prostředí 2021+ se předpokládá opět vyhlášení „kotlíkových dotací“, které budou tentokrát zaměřeny v první řadě na nízkopříjmové domácnosti vytápějící zdroji na pevná paliva, které nebudou moci být po 31. 8. 2022 provozovány. Pro usnadnění čerpání prostředků právě ze strany nízkopříjmových osob bude nastavena vysoká míra podpory vyžadující nízkou finanční spoluúčast příjemce. Předpokládaná alokace v tomto programu je 5,5 mld. Kč, což by umožnilo výměnu minimálně 40 tis. kotlů. Další finanční prostředky pro modernizaci zdrojů v domácnostech jsou plánovány z Národního plánu obnovy, který by měl být spravován prostřednictvím osvědčeného programu Nová zelená úsporám. Míra podpory zde bude nižší, zhruba 50 % užitelných nákladů, předpokládaná alokace na výměnu kotlů je 8,5 mld. Kč, ale oprávněnými žadateli budou moci být i domácnosti nespádající do definice nízkopříjmových. Jako nové zdroje budou podporována tepelná čerpadla, automatické i ruční kotle na biomasu a pravděpodobně i kondenzační kotle na zemní plyn. Podmínky obou programů a harmonogram výzev budou zveřejněny přibližně v polovině tohoto roku (včetně definice nízkopříjmové domácnosti).

Poskytováním finanční podpory z vlastních prostředků obce.

Tuto možnost je potřeba odpovědně posoudit na úrovni příslušného orgánu obce (zastupitelstva). Lze tak učinit např. rozšířením stávajících obecních programů určených k podpoře renovace budov pro fyzické osoby, pokud jsou v obci zavedeny (např. Fond rozvoje bydlení). Podporu je vhodné poskytovat jako pomoc svým obyvatelům **k výměně spalovacích zařízení, které budou muset být od 1. 9. 2022 odstaveny z provozu** (nebudou splňovat nejméně 3. třídu dle ČSN EN 303-5). Výměny se projeví na čistším ovzduší v obci, ze kterého budou profitovat všichni její obyvatelé. Podpora může mít podobu dotace nebo výhodné půjčky.

Kromě finanční podpory na vlastní výměny nevyhovujících spalovacích zdrojů předpokládá opatření PZKO_2020_1 také **podporu instalace akumulčních nádrží nad rámec pokynů výrobce**. O skutečnosti, **zda je možné z pozice obce dle opatření PZKO_2020_1 poskytovat nějakou formu finanční podpory (dotace či půjčka) na instalaci akumulční nádoby, informujte MŽP, a to do 6 měsíců od vydání PZKO**. Tuto informaci předávejte MŽP dopisem starosty/primátora obce, který tak učiní po projednání v zastupitelstvu obce. Pokud již tuto podporu poskytl v rámci stávajících obecních programů, sdělte prosím i tuto informaci.

Další možností, především v oblastech, kde je tento způsob vytápění častý, je podpora výměny topidel na pevná paliva (kamna, krbové vložky, sporáky apod.), pokud slouží jako jediný zdroj vytápění domácnosti. Efektivní je tyto zdroje zaměnit za moderní, účinná lokální topidla s automatickým hořákem na peletky nebo tepelná čerpadla vzduch-vzduch, nebo voda-vzduch, případně kombinaci tepelného čerpadla a topidla na peletky. V současnosti je poskytována podpora na tyto výměny z programu Nová zelená úsporám, ovšem s relativně nízkou mírou podpory, která nemusí být pro nízkopříjmové domácnosti atraktivní. Výhledově se počítá s financováním z prostředků OPŽP po uspokojení žadatelů o výměny kotlů.

Před poskytováním finanční podpory dle výše uvedených bodů je vhodné pro stanovení výše alokace provést u obyvatel ve svém správním obvodu průzkum zájmu kombinovaný s informační kampaní o přínosech těchto opatření. Průzkum zájmu je možné vést např. ve formě dotazníkového šetření (např. dotazníky do poštovních schránek obyvatel, webový formulář, na který upozorní místní tištěné periodikum apod.). V případě rozšíření stávajících programů (např. Fond rozvoje bydlení) není nutné průzkum zájmu pro účely stanovení potřebné alokace provádět, neboť prostředky, resp. příjmy, fondu jsou zpravidla dané jeho pravidly.

(2) Osvěta

Zvýšení informovanosti provozovatelů spalovacích zdrojů na pevná paliva je klíčový krok pro zvýšení efektivity ostatních nástrojů a opatření. Některé povinnosti stanovené zákonem o ochraně ovzduší jsou respektovány jen v nízké míře a jedním z faktorů může být i nízké povědomí o těchto povinnostech a o správném způsobu provozování zdrojů tepla. Současně se ukazuje, že nesprávný způsob provozování těchto zdrojů je velmi rozšířený a může vést k významně vyšším emisím znečišťujících látek, a to i u nových zdrojů. Přitom náprava je možná bez dodatečných nákladů na straně provozovatelů. Z tohoto důvodu bude v letošním roce provádět MŽP informační kampaň na celostátní úrovni, která bude zaměřena právě na provozovatele spalovacích zdrojů na pevná paliva. Podobnou osvětovou činnost je však důležité provádět také na regionální a lokální úrovni.

Osvětová činnost z pohledu obcí by se měla zaměřovat na následující **témata**.

- **Zvýšení povědomí o možnostech čerpání finanční podpory**, ať již z prostředků obce či z národních zdrojů. Informace o národních dotacích jsou pravidelně zveřejňovány na stránkách Státního fondu životního prostředí (<https://www.sfzp.cz/>).
- Zvýšení informací **o správném způsobu provozování zdrojů**, kam patří jak volba správného paliva, které splňuje požadavky stanovené výrobcem zdroje, tak správný způsob obsluhy a údržby zdroje. Významnou roli ve zvýšení povědomí o těchto postupech představuje správně provedená kontrola technického stavu a provozu prostřednictvím odborně způsobilé osoby proškolené

výrobce zdroje, která je povinná jednou za 3 roky. Bohužel se ukazuje, že míra plnění této povinné kontroly je velmi nízká, je tedy důležité zvýšit **povědomí o povinnostech provozovatele spalovacího zdroje** plynoucích ze zákona o ochraně ovzduší a dalších legislativních předpisů.

Osvětová činnost by měla zdůrazňovat pozitivní aspekty správného provozování těchto zdrojů a upozorňovat na rizika spojená s nedodržováním stanovených postupů a povinností. Správným provozováním a používáním vhodného paliva je možné dosáhnout významné úspory a prodloužení životnosti zdroje, naproti tomu nerespektování některých pokynů a povinností může vést k poškození zdroje a významně zvýšeným emisím znečišťujících látek, které následně obtěžují široké okolí.

Je nutné se zaměřit na zvýšení informování obyvatel o tom, **jaké palivo se má ve zdroji spalovat a jak palivo správně skladovat**, aby byla zachována nebo dosažena jeho kvalita požadovaná výrobcem.

Spalování nedostatečně proschlého dřeva může být porušením pokynů výrobce, a tedy i porušením povinnosti dané zákonem o ochraně ovzduší, současně může vést k vysokým emisím, snížení účinnosti využití energie obsažené v palivu a k provozním problémům s vlastním zdrojem (zanášení teplosměnných ploch i spalinových cest, kondenzace), a tím i ke snížení životnosti zdroje, spalinových cest nebo může dokonce vést k riziku požáru.

U palivového dřeva je zásadní správný způsob skladování, aby bylo zajištěno dosažení a uchování jeho vlastností dle pokynů výrobce zdroje, zejména pokud jde o obsah vody. Dřevo by se mělo sušit v průměru 2 roky (dle druhu dřeva), a to na vhodném místě chráněném před povětrnostními vlivy.

Informace o vlastnostech správného paliva mohou předávat obyvatelům také odborně způsobilé osoby provádějící kontrolu technického stavu a provozu zdroje. Tyto osoby většinou disponují přístrojem k orientačnímu měření vlhkosti a jsou schopny v tomto ohledu poskytnout příslušná doporučení.

Specifickým tématem, na které je vhodné se v komunikaci zaměřit, je instalace akumulární nádoby, u níž je nejen možné motivovat provozovatele případnou finanční podporou, nýbrž i pozitivními dopady dodatečné instalace akumulární nádoby, jakými jsou **úspora paliva, nižší emise, nižší náklady na energii a nižší nároky na obsluhu, či vyšší tepelný komfort**.

Zvýšení povědomí o zákonných povinnostech by se mělo soustředit právě na provádění **kontrol technického stavu a provozu zdrojů**, které umožní provozovateli seznámit se se správným způsobem provozování a údržby zdroje a ověřit správnost jeho instalace. Provozovatelé tak budou chápat význam důsledného **dodržování pokynů výrobce** ohledně provozování, instalace i údržby, jejichž nerespektování je porušením povinnosti dle zákona o ochraně ovzduší. Zvláštní pozornost je vhodné věnovat povinnosti **provozovat od 1. 9. 2022 pouze kotle na pevná paliva splňující 3. nebo vyšší třídu** dle ČSN EN 303-5. Z povinností uložených jinými právními předpisy jsou zásadní především povinnosti provádět **revize** (u nově instalovaných zdrojů) a pravidelné **kontroly a čištění spalinové cesty** podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Jakkoli by osvěta měla být obecně formulována spíše pozitivně, u povinností je nutné zdůraznit i možnost uložení citelných sankcí případně nápravných opatření ze strany kontrolních orgánů.

Volba **prostředků a způsobů realizace osvětové a informační činnosti** je samozřejmě dána možnostmi každé obce. Lze doporučit navázání spolupráce s odborně způsobilými osobami provádějícími kontroly technického stavu a provozu zdroje či kominíky, kteří na území obce působí a kteří mohou při výkonu své pracovní činnosti také v dané věci poskytnout cenné praktické rady a informace. Lze je také

využít při pořádání besed a přednášek k tomuto tématu. Do těchto činností je možné zapojit i vhodné neziskové organizace, zvláště pokud jsou v obci významně aktivní (např. Sbor dobrovolných hasičů).

Dále je možné informovat občany prostřednictvím webových stránek obce, sociálních sítí, tiskových materiálů, ať již jde o pravidelné tiskoviny vydávané obcí či vytištění a distribuci tematických materiálů. Informace poskytované na vývěskách obecního úřadu či právě výše zmíněnými neziskovými organizacemi. Zde je možné využít i převzaté podklady, například doporučujeme využít materiály a podklady dostupné na webových stránkách Výzkumného energetického centra VŠB⁵ (projekt Smokeman), nebo materiály, které zveřejňuje MŽP⁶ (v letošním roce zde bude k dispozici samostatný leták a další podklady připravované v rámci mezinárodního projektu LIFE (mezi řešiteli projektu je VŠB, projekt je spolufinancovaný Evropskou unií a MŽP), tak materiály připravené vlastní informační kampaní MŽP na toto téma).

(3) Spolupráce obcí s obecním úřadem obce s rozšířenou působností (OÚ ORP) – kontroly zdrojů

Přínosná se jeví spolupráce obcí s OÚ ORP na realizaci opatření PZKO_2020_1 (viz příloha tohoto dopisu).

Opatření PZKO_2020_1 **cílí na účinné vymáhání plnění povinností zákona o ochraně ovzduší kladených na provozovatele zdrojů**. Zákon o ochraně ovzduší přenechává kontrolní pravomoc nad dodržováním povinností těchto provozovatelů **obecním úřadům obcí s rozšířenou působností**. K vlastnímu ověření plnění povinností a jejich vymáhání nabízí zákon o ochraně ovzduší poměrně adekvátní nástroje, především ve formě kontrol technického stavu a provozu, dále možnosti – za splnění daných podmínek – provedení úřední kontroly na místě a možnost ukládání nápravných opatření či sankcí. Jelikož však není k dispozici žádný spolehlivý a úplný informační zdroj, ze kterého by se daly získat údaje o konkrétních stacionárních zdrojích na pevná paliva, není snadné provádět kontrolu plnění plošně. To mimo jiné vede k nízké míře provádění kontrol technického stavu a provozu spalovacích zdrojů. A právě jednou z cest ke snížení počtu provozovatelů, kteří požadavky zákona nerespektují, je jejich aktivní identifikace a vyžádání dokladu o kontrole technického stavu a provozu.

Obce mohou na svém území poskytnout ORP **pomoc s identifikací domácností**, jež využívají k vytápění pevná paliva, k čemuž mohou využít jak lepší znalosti místních poměrů, tak trvalejší přítomnosti pověřených zaměstnanců, případně strážníků obecní policie na území obce. Identifikace domácností využívajících pevná paliva je možná především v průběhu topné sezóny na základě **charakteristik kouře** unikajícího z komínů (snadno rozpoznatelný ve srovnání s kouřem ze spalování zemního plynu), případně dalších nepřímých indicií.

Seznam identifikovaných domácností pak může být předán OÚ ORP k dalšímu prošetření, především ověření, zda byla provedena a ohlášena kontrola technického stavu a provozu zdrojů podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší, nebo vyžádání dalších informací o stacionárním zdroji (podle § 17 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně ovzduší). Identifikace domácností využívajících pevná paliva je také užitečná pro zaměření výše zmiňovaných dotačních titulů, případně pro asistenci s čerpáním dotačních titulů poskytovaných na vyšší úrovni (kraji, SFŽP) a také na cílení osvětové činnosti.

⁵ <https://vec.vsb.cz/cs/smokeman-zasahuje/>

⁶ https://www.mzp.cz/cz/lokalni_topeniste

Cílem je především zajistit vysokou míru **plnění povinnosti kontroly technického stavu a provozu zdrojů**, který je jedním z nejvýznamnějších nástrojů zákona o ochraně ovzduší a je také klíčovým prvkem v naplnění dalších povinností, ať již jde o řádnou instalaci a provozování zdroje, využívání paliva určeného výrobcem, tak také o soulad s povinností provozovat po 31. 8. 2022 pouze kotle odpovídající 3. nebo vyšší třídě dle normy ČSN EN 303-5. V rámci pravidelné kontroly technického stavu a provozu zdroje má být provozovatel poučen o správné obsluze a údržbě zdrojů, tedy tato kontrola má i svou nezastupitelnou **osvětovou roli. Přitom i z provedených kontrol vyplývá, že minimálně u 11 %⁷ instalovaných zařízení je indikován nesoulad se zákonem nebo s pokyny výrobce**, ať již ve fázi instalaci či provozu zdroje. Některé odborně způsobilé osoby však uvádí mnohem vyšší četnost problémů. Lze také předpokládat, že u provozovatelů, kteří povinnost pravidelné kontroly technického stavu a provozu nerespektují, bude také vyšší míra porušování pokynů výrobce a zdroje budou v horším technickém stavu.

Pro podrobnosti o provádění kontrol technického stavu a provozu zdrojů, výběru odborně způsobilé osoby, která tuto kontrolu může provádět, doporučuji prostudovat část 2 výše uvedeného Sdělení odboru ochrany ovzduší⁴.

Pro přesnější postup spolupráce s obecními úřady ORP na identifikaci domácností využívajících pevná paliva a nastavení rámce případné spolupráce, prosím, kontaktujte přímo tyto úřady, které budou Ministerstvem životního prostředí vhodně metodicky řízeny (v následujících týdnech budou seznámeny s připravovaným, podrobnějším materiálem k provádění těchto kontrol).

(4) Časový plán provádění opatření PZKO

U opatření s kódovým označením PZKO_2020_1 a PZKO_2020_2, jejichž implementace byla popsána výše, je v PZKO uveden rámcový časový plán jejich provádění (viz řádek s názvem „Rámcový časový harmonogram“ v kartě opatření). Tento obecný časový plán si obce a obce s rozšířenou působností přepracují do podoby vlastního podrobného časového plánu, který zveřejní na svých webových stránkách do 12 měsíců od vydání PZKO ve Věstníku MŽP (§ 9 odst. 4 zákona).

Podrobný časový plán by měl představovat **jednoduchý plán**, kdy a jak budou realizovány jednotlivé dílčí kroky, které byly nastíněny výše. **Vzor časového plánu pro obce zasílám v příloze tohoto dopisu.** Tento vzor je samozřejmě možné přizpůsobit vlastním potřebám. Vzor časového plánu pro ORP je k dispozici na stránkách MŽP⁸, tento vzor byl zveřejněn v rámci Výzvy č. 2/2021 (viz níže).

V této souvislosti doplňuji informaci, že na podporu vypracování časového plánu byla dne 24. 3. 2021 vyhlášena **Výzva č. 2/2021 z Národního programu Životní prostředí**, která bude otevřena až do 30. 6. 2021 (<https://www.narodniprogramzp.cz/nabidka-dotaci/detail-vyzvy/?id=89>). Způsobilými žadateli jsou obce s rozšířenou působností a kraje. Výzva hradí personální výdaje na nového pracovníka, který se bude podílet na zpracování akčního plánu plnění opatření PZKO (včetně podpůrných opatření), ke kterým

⁷ Tento podíl nezahrnuje domácnosti, které provozují kotel horší než 3. třídy (asi 37 %), ale pouze nesoulad s pokyny pro instalaci (11 %), provozování zdroje v rozporu s pokyny výrobce (9 %) či použití paliva, které není určeno výrobcem (0,6 %) a jejich kombinace apod.

⁸ [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzduzi_2020/\\$FILE/000-struktura_akcniho_planu-20210217.docx](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzduzi_2020/$FILE/000-struktura_akcniho_planu-20210217.docx)

je žadatel územně příslušný. Po zpracování akčního plánu bude podpořený pracovník pracovat na plnění opatření PZKO (prioritně na plnění opatření PZKO_2020_1 a PZKO_2020_2), a to jak v místě sídla žadatele, tak v jeho územní působnosti (tj. v působnosti celé ORP či kraje). Výzva tedy navyšuje personální kapacity ORP a krajů ke spolupráci s obcemi v jejich správním obvodu. Dle výzvy by podpořené ORP a kraje měly spolupracovat také se svými podřízenými obcemi i při tvorbě časových plánů (např. ve formě sdílení zkušeností či materiálů a při případné koordinaci aktivit).

Věřím, že výše uvedené informace Vám pomohou k rychlé orientaci v problematice spalovacích stacionárních zdrojů do 300 kW příkonu a s časově efektivním plněním opatření PZKO, který byl vydán za účelem snížení úrovně znečištění ovzduší a zlepšení kvality života na Vašem území. Jak z textu výše vyplývá, je třeba při implementaci opatření PZKO **aktivně spolupracovat**, tj. obce s obcemi s rozšířenou působností. Rovněž doporučuji spolupracovat s příslušným krajem.

Závěrem si dovoluji informovat, že na stránkách MŽP byl zveřejněn dokument⁹ popisující dobrou praxi při omezování emisí také z dalších zdrojů znečišťování ovzduší (např. z dopravy, stavební činnosti, průmyslu apod.). Z těchto podpůrných opatření, která jsou přílohou PZKO, je rovněž možné vycházet při vydávání stanoviska a závazného stanoviska dle § 11 zákona o ochraně ovzduší pro naplnění cílů § 12 odst. 1 zákona.

S pozdravem

Bc. Kurt Dědič
ředitel odboru ochrany ovzduší
podepsáno elektronicky

Přílohy:

- 1) Karta opatření PZKO_2020_1 a PZKO_2020_2**
- 2) Sdělení odboru ochrany ovzduší k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším**
- 3) Vzor časového plánu pro obce**

Rozdělovník k č.j.: MZP/2021/780/626:

Obce a obecní úřady obcí s rozšířenou působností, kterým byla v PZKO stanovena opatření k dalšímu snížení znečištění ovzduší (dle seznamu v kap. C.2 PZKO)

Na vědomí:

9

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzduisi_2020/\\$F/ILE/OOO-podpurna_opatreni_fin-20210215.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/aktualizace_programu_zlepsovani_kvality_ovzduisi_2020/$F/ILE/OOO-podpurna_opatreni_fin-20210215.pdf)

Ministerstvo životního prostředí

Odbor ochrany ovzduší

Vršovická 1442/65

100 10 Praha 10

Krajský úřad Olomouckého kraje

Krajský úřad Zlínského kraje

Ministerstvo životního prostředí
Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10

(+420) 26712-1111

posta@mzp.cz

ISDS: 9gsaax4

www.mzp.cz

Ministerstvo životního prostředí

**SDĚLENÍ
MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, ODBORU OCHRANY OVZDUŠÍ**

**k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném
příkonu 300 kW a nižším**

V Praze dne 17. září 2019

Obsah

1	Účel sdělení.....	2
2	Kontrola technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší	3
2.1	Povinnosti vyplývající ze zákona	3
2.2	Odborně způsobilá osoba.....	4
2.3	Databáze odborně způsobilých osob a referenční finanční limit.....	4
2.4	Provádění kontroly technického stavu a provozu.....	6
2.5	Doklad o provedení kontroly technického stavu a provozu	8
2.6	Ohlašování údajů z kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje do ISPOP	8
2.7	Doporučení odborně způsobilé osoby	9
2.8	Lhůty pro provedení kontroly technického stavu a provozu	9
2.9	Odpovědnost odborně způsobilých osob	10
3	Zákaz spalování odpadu.....	11
4	Dozor nad dodržováním povinností podle zákona.....	13
4.1	Příslušné orgány	13
4.2	Přijímání podnětů	13
4.3	Důkazní prostředky.....	13
4.4	Měření tmavosti kouře.....	14
4.5	Kontrola spalovacího stacionárního zdroje podle § 17 odst. 1 písm. e) a § 17 odst. 2 zákona	14
4.6	Postup při kontrole.....	15
4.7	Odběry a analýzy vzorků popela, vyhodnocení výsledků analýz.....	17
4.8	Sankce za porušení povinností	18
4.9	Zvláštní případy ukládání sankcí	18
4.10	Opatření ke zjednání nápravy	20
4.11	Spolupráce s jinými orgány veřejné správy a policií.....	20
5	Obecně závazná vyhláška obce.....	22
6	Občanskoprávní ochrana vlastnického práva.....	23
	Povinnosti provozovatelů spalovacích zdrojů do 300 kW dle zákona o ochraně ovzduší.....	I-1
	Související ustanovení zákona o ochraně ovzduší a jeho prováděcích právních předpisů	II-1
	Metoda měření tmavosti kouře.....	III-1
	Metodika prokázání spalování odpadu prostřednictvím analýzy vzorku popela odebraného u provozovatele	IV-1

1 Účel sdělení

Toto sdělení se týká povinností provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů a kontrol těchto zdrojů podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění zákona č. 172/2018 Sb. (dále také jen „zákon o ochraně ovzduší“ nebo jen „zákon“). V rámci této novelizace zákona, která vstoupila v účinnost 1. září 2018, došlo k významným úpravám ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona, které jsou v aktualizaci sdělení reflektovány. Sdělení je určeno všem provozovatelům spalovacích stacionárních zdrojů bez ohledu na to, zda jsou tyto zdroje provozovány v rodinných domech, bytech a stavbách pro individuální rekreaci, nebo v nemovitostech určených pro podnikání. Sdělení popisuje jednotlivé povinnosti, které zákon o ochraně ovzduší a jeho prováděcí právní předpisy ve vztahu k těmto zdrojům stanoví; zabývá se rovněž problematikou kontrol a ukládání sankcí za porušení povinností a procedurálními otázkami prokazování porušení povinností stanovených zákonem o ochraně ovzduší a možnostmi spolupráce s dalšími subjekty v této oblasti.

Sdělení je určeno k využití i ze strany odborné veřejnosti (zejména úředníkům obcí s rozšířenou působností a odborně způsobilým osobám) a jako informace či doporučení může sloužit výrobcům spalovacích zdrojů. Sdělení bylo zpracováno s přihlédnutím k poznatkům, které vyplynuly z činnosti Ministerstva životního prostředí s tím, že z pohledu usměrňování výkonu státní správy v této oblasti je pouze doplňkovým prvkem k metodickému vedení obcí ze strany krajských úřadů s důrazem kladeným na praktické aspekty aplikace zákonných povinností.

Odbor ochrany ovzduší vydal odpovědi k nejčastěji kladeným dotazům (tzv. „FAQ“) ve vztahu ke kontrolám technického stavu a provozu, prováděných podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší. Odpovědi jsou dostupné na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí pod tímto odkazem

(http://www.mzp.cz/cz/stav_provoz_stacionarnich_zdroju_dotazy).

Tato verze sdělení je zaktualizována s ohledem na vyhlášku č. 216/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Tato novelizace stanovuje referenční finanční limit pro provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacího zdroje (s účinností od 1. 9. 2019) a dále rozsah údajů z provedených kontrol ohlašovaných ministerstvu prostřednictvím ISPOP (s účinností od 1. 1. 2020).

2 Kontrola technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší

2.1 Povinnosti vyplývající ze zákona

Podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší je každý **provozovatel spalovacího stacionárního zdroje¹ na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění** povinen provádět pravidelně nejméně jednou za tři roky prostřednictvím fyzické osoby, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě (dále jen „odborně způsobilá osoba“), kontrolu technického stavu a provozu zdroje a předkládat na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností doklad o provedení této kontroly vystavený odborně způsobilou osobou. Tento doklad potvrzuje, že spalovací stacionární zdroj je instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a tímto zákonem. Provozovatelem zdroje se podle zákona o ochraně ovzduší rozumí právnická anebo fyzická osoba, která zdroj skutečně provozuje; není-li taková osoba známá nebo neexistuje, považuje se za provozovatele vlastník spalovacího stacionárního zdroje. Povinnost podle § 17 odst. 1 písm. h) je v zákoně o ochraně ovzduší obsažena od roku 2012, avšak s ohledem na přechodné ustanovení § 41 odst. 15 zákona byl provozovatel spalovacího stacionárního zdroje povinen zajistit provedení první kontroly technického stavu a provozu zdroje nejpozději do 31. prosince 2016. Povinnost podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší platí jak pro fyzické osoby, tak pro osoby právnické či fyzické osoby podnikající.

Ustanovení § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší v sobě zahrnuje dvě povinnosti provozovatele spalovacího stacionárního zdroje uvedených charakteristik (tj. dosahujícího celkového jmenovitého tepelného příkonu od 10 do 300 kW včetně, spalujícího pevná paliva a připojeného na teplovodní soustavu ústředního vytápění). V první řadě je to povinnost pravidelně nejméně jednou za tři roky zajistit kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje ze strany odborně způsobilé osoby. Za odborně způsobilou osobu se považuje osoba, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě. Druhou povinností, vyplývající z daného ustanovení, je povinnost provozovatele na vyžádání předložit doklad o provedení této kontroly obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Cílem kontroly technického stavu a provozu je ověřit, zda je kotel instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a povinnostmi provozovatele spalovacího stacionárního zdroje podle zákona o ochraně ovzduší. Kvalitu spalovacího procesu zásadně ovlivňuje technický stav zdroje, stav spalinových cest, kvalita paliva a způsob obsluhy zdroje. Všechny výše uvedené skutečnosti mohou výrazně ovlivnit množství do ovzduší vypouštěných znečišťujících látek, které mají negativní dopady na zdraví, a to především v bezprostředním okolí jejich zdroje.

Pokud provozovatel neprovede pravidelně jednou za tři roky prostřednictvím odborně způsobilé osoby kontrolu technického stavu a provozu tohoto spalovacího stacionárního zdroje

¹ Povinnost se vztahuje nejen na kotle, ale také na další spalovací stacionární zdroje, např. kamna, krbové vložky a krby, pokud mají teplovodní výměník připojený na teplovodní soustavu ústředního vytápění a jejich jmenovitý tepelný příkon je 10 kW a vyšší.

nebo nepředloží na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností potvrzení o provedení této kontroly tak, jak je zákonem vyžadováno, vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 20 000 Kč, jde-li o fyzickou osobu nepodnikající (viz § 23 odst. 1 písm. h) ve spojení s § 23 odst. 2 písm. a) zákona) anebo až do výše 50 000 Kč, jde-li o podnikající fyzickou osobu nebo osobu právnickou (viz § 25 odst. 1 písm. o) ve spojení s § 25 odst. 7 písm. d) zákona).

2.2 Odborně způsobilá osoba

Kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje, provádí odborně způsobilá osoba **proškolená výrobcem tohoto zdroje, která má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě**. O proškolení odborně způsobilé osoby by měl výrobce spalovacího stacionárního zdroje vystavit doklad, ve kterém uvede minimálně název a sídlo výrobce (příp. zmocněného dodavatele výrobce), identifikační údaje o oprávněné (proškolené) osobě, seznam typů spalovacích stacionárních zdrojů, na které se oprávnění vztahuje a dobu platnosti oprávnění. Právě tímto dokladem bude obvykle odborně způsobilá osoba prokazovat provozovateli stacionárního zdroje své oprávnění k požadované činnosti. Oprávnění je udělováno konkrétní fyzické osobě². Rovněž doporučujeme, aby **výrobce** do doby úplného zprovoznění databáze odborně způsobilých osob zveřejňoval seznam proškolených osob, rozsah jejich oprávnění a dobu platnosti oprávnění **na svých webových stránkách** (v případě zahraničních výrobců např. prostřednictvím svých dodavatelů). Kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje provádí typicky topenář nebo servisní technik proškolený výrobcem spalovacích zdrojů, který od něj má současně udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu, údržbě a kontrole. Kontakty na odborně způsobilou osobu lze získat přímo od výrobce spalovacího stacionárního zdroje a především v databázi odborně způsobilých osob.

2.3 Databáze odborně způsobilých osob a referenční finanční limit

Dle § 17a zákona je „Databáze odborně způsobilých osob“ informační systém veřejné správy, který slouží k vedení údajů o odborně způsobilých osobách a umožňuje komunikaci provozovatele a výrobce spalovacího stacionárního zdroje týkající se dostupnosti odborně způsobilé osoby.

Databáze odborně způsobilých osob bude umožňovat nalézt nejbližší odborně způsobilou osobu od místa umístění zdroje. Vyhledávání osob bude možné na základě typu kotle a výrobce, případně i na základě konkrétního modelu kotle (pokud jej výrobce do databáze vloží). Odborně způsobilé osoby se zobrazí na mapě i s výpisem kontaktů. Databáze bude zároveň umožňovat komunikaci s výrobcem spalovacího stacionárního zdroje v případě, že provozovatel nenalezne z oslovených odborně způsobilých osob žádnou, která bude schopna provést kontrolu technického stavu a provozu za cenu do stanoveného referenčního finančního limitu.

Údaje o odborně způsobilých osobách vkládá do databáze a aktualizuje je výrobce spalovacího stacionárního zdroje, který je k tomuto účelu registrován ministerstvem. Výrobce musí tyto informace o odborně způsobilé osobě vložit do databáze do 30 dnů od udělení oprávnění

² Před rokem 2018 bylo možné za odborně způsobilou osobu považovat také právnickou osobu nebo osobu, která měla udělené jakékoli oprávnění od výrobce k provádění činností obdobných textaci v zákonném ustanovení (§ 17 odst. 1 písm. h)), tedy k instalaci, provozu a údržbě.

k instalaci, provozu a údržbě spalovacího stacionárního zdroje. Tato povinnost platí pro výrobce od 1. 1. 2020, nejpozději do 31. 1. 2020 musí být tedy všechny odborně způsobilé osoby výrobcem vloženy do databáze.

Pokud výrobce spalovacího stacionárního zdroje nevloží ve stanovené lhůtě požadované údaje do databáze odborně způsobilých osob, vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 500 000,- Kč (viz. § 25 odst. 1 písm. s) ve spojení s § 25 odst. 7 písm. c) zákona).

Do doby plné funkčnosti databáze odborně způsobilých osob je možné využít informativní **seznamy** odborně způsobilých osob, které pro více různých výrobců spalovacích stacionárních zdrojů spravuje několik organizací např. Asociace podniků topenářské techniky ve spolupráci s Hospodářskou komorou ČR (<http://aptt.cz/opravneni-ozo.php>), nebo Klastř Česká peleta (<http://www.topenaridotace.cz/>).

V případě spalovacích stacionárních zdrojů, jejichž výrobce již zanikl, není znám nebo není schopen zajistit odborně způsobilou osobu, která by mohla provést kontrolu technického stavu a provozu v rámci tzv. referenčního finančního limitu (viz následující odstavec), může kontrolu technického stavu a provozu provést odborně způsobilá osoba proškolená jiným výrobcem stejného typu spalovacího zdroje (stejný způsob spalování, stejná nebo obdobná konstrukce spalovacího stacionárního zdroje dle typů uvedených v příloze č. 18 vyhlášky).

Referenční finanční limit byl stanoven vyhláškou č. 216/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 415/2012 Sb., a představuje veškeré náklady spojené s provedením kontroly technického stavu a provozu, včetně dopravních nákladů odpovídajících vzdálenosti 50 km. Referenční finanční limit je dle zákona o ochraně ovzduší rozhodný pro posouzení schopnosti výrobce zajistit odborně způsobilou osobu za cenu pohybující se v jeho rámci, a který zahrnuje veškeré náklady spojené s provedením kontroly, včetně dopravních nákladů odpovídajících vzdálenosti 50 km. Referenční finanční limit byl stanoven na **1585,- Kč bez DPH**, u spalovacích stacionárních zdrojů bez řídicí jednotky (zejména starší typy kotlů) nebo na **1848,- bez DPH**, pro spalovací stacionární zdroje s řídicí jednotkou³ (např. moderní zplyňovací a automatické kotle. Referenční finanční limit je nástrojem pro zamezení případům, kdy cena za kontrolu bude vysoká z důvodu delší dojezdové vzdálenosti. Nejedná se však o nepřekročitelnou částku ve smyslu cenové regulace dle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách.

Provozovatel by měl nejprve vyhledat odborně způsobilé osoby ve svém okolí, které osloví. Pokud mu nebude žádná z oslovených odborně způsobilých osob, vhodných pro jeho typ a značku kotle, schopná nabídnout provedení kontroly za cenu, která bude nižší či rovna referenčnímu finančnímu limitu, může provozovatel oslovit pomocí komunikačního modulu výrobce. Dokud nebude zcela funkční databáze odborně způsobilých osob včetně zajištění možnosti komunikace s výrobcem, je možné jej oslovit způsobem, který umožňuje zpětné doložení (např. poštou – s doložením podacího lístku, apod.). Pokud výrobce provozovateli nepodá do 30 dní od doručení dopisu zprávu, zdali mu může nabídnout odborně způsobilou osobu, která provede kontrolu v rámci stanoveného limitu, může si provozovatel vybrat odborně způsobilou osobu jiného výrobce s oprávněním na stejný typ kotle. Případná vyjádření výrobce či doklady o proběhlé komunikaci připojí provozovatel k dokladu o kontrole, pokud si jej obecní úřad obce s rozšířenou působností vyžádá. V případě komunikace prostřednictvím databáze odborně způsobilých osob tato povinnost odpadá, neboť ověření, zda komunikace

³ Za řídicí jednotku se považuje plně elektronická jednotka.

proběhla a s jakým výsledkem, může obecní úřad obce s rozšířenou působností ověřit v systému sám.

Pro výše uvedené účely se rozlišují **základní typy spalovacích zdrojů (tab. 1)**, které by měly být specifikovány rovněž v dokladu o proškolení odborně způsobilé osoby výrobcem.

Tab. 1: Základní typy spalovacích stacionárních zdrojů

Kotel prohořivací	spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, u nichž při spalování spaliny procházejí přes vrstvu paliva
Kotel odhořivací	spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, u nichž při spalování spaliny neprocházejí přes vrstvu paliva
Kotel zplyňovací	spalovací stacionární zdroje s ruční dodávkou paliva, obvykle s nuceným přívodem spalovacího vzduchu ventilátorem a speciální žáruvzdornou spalovací komorou se speciální spalovací tryskou nebo roštem
Kotel automatický se šnekovým dopravníkem	spalovací stacionární zdroje (obvykle na uhlí nebo pelety) se samočinnou dopravou paliva šnekovým dopravníkem
Kotel automatický s rotačním roštem	spalovací stacionární zdroje na uhlí s bubnovým otočným roštem
Kotel automatický přestavěný	spalovací stacionární zdroje se samočinnou dodávkou paliva, přestavěné z původních odhořivacích, prohořivacích a zplyňovacích kotlů
Kotel automatický speciální	spalovací stacionární zdroje určené primárně ke spalování jiné než peletizované biomasy (piliny, štěrka, sláma)
Lokální topidlo s výměníkem	primárně sálavý zdroj tepla s teplovodním výměníkem určeným k přípravě teplé vody k vytápění
Jiný typ spalovacího stacionárního zdroje	bližší specifikaci je nezbytné uvést v osvědčení o proškolení výrobcem spalovacího stacionárního zdroje

2.4 Provádění kontroly technického stavu a provozu

Kvalitu spalovacího procesu zásadně ovlivňuje technický stav zdroje, stav spalinových cest, kvalita paliva a způsob obsluhy zdroje. Při kontrole technického stavu a provozu je tak třeba věnovat pozornost níže uvedeným skutečnostem (tam kde to není relevantní, se neověřují):

- Spalovací stacionární zdroj by měl být připojen k teplovodní soustavě ústředního vytápění tak, aby byla zajištěna hospodárná výroba a dodávka tepla, zejména by měl být vybaven akumulátorem tepla, předepisuje-li jej výrobce k dosažení deklarované účinnosti a emisních parametrů. Pokud je instalace akumulární nádoby nutná k dosažení parametrů 3. nebo vyšší třídy podle ČSN-EN 303-5, avšak zdroj je i bez ní schopen splnit požadavky této normy, uvede se tato skutečnost v dokladu o kontrole. Spalovací stacionární zdroj by dále měl být vybaven směšovacím prvkem instalovaným

na topnou resp. vratnou větev pro dodržení minimální teploty vratné vody do kotle (předepisuje-li jej výrobce zdroje o jmenovitém tepelném příkonu vyšším než 50 kW) a regulací výstupní teploty topné vody dle venkovní či požadované vnitřní teploty.

- Spalovací stacionární zdroj musí být řádně připojen na spalínovou cestu pro eliminaci úniku odpadního plynu do interiéru a dosažení požadovaného tahu v souladu s pokyny výrobce spalovacího stacionárního zdroje a právními předpisy.
- Technický stav vnějšího opláštění spalovacího stacionárního zdroje, spalovací komory, hořáku, zatápěcí klapky, vstupních a čistících otvorů, přívodních cest spalovacího vzduchu a paliva včetně podavače a přívodního potrubí, odvodu odpadního plynu ze zdroje do spalínových cest, funkčnost a nastavení čidel pro regulaci stacionárního zdroje a součinnost regulátoru s regulačními prvky musí být udržovány v takovém stavu, aby byl zajištěn řádný provoz stacionárního zdroje v souladu s průvodní dokumentací a návodem výrobce a aby byly v maximální možné míře dosahovány provozní a emisní parametry deklarované výrobcem stacionárního zdroje dle technických norem. Do spalovacího stacionárního zdroje musí být zajištěn přívod odpovídajícího množství spalovacího vzduchu a paliva, aby nedocházelo ke zvýšené kouřivosti.
- Dále se v dokladu o kontrole uvede, zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá minimálním emisním požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší. Povinností provozovatele stacionárního zdroje je totiž dle § 17 odst. 1 písm. g) zákona provozovat stacionární zdroj na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění a který není navržen rovněž pro přímé vytápění místa instalace, v souladu s minimálními požadavky uvedenými v příloze č. 11 k zákonu o ochraně ovzduší. Provozovatel spalovacího stacionárního zdroje musí podle ustanovení § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší zajistit, aby jím provozovaný spalovací stacionární zdroj splňoval výše uvedené minimální emisní požadavky nejpozději do 1. září 2022.
- Ve spalovacím stacionárním zdroji mohou být spalována pouze paliva o požadované kvalitě, splňující požadavky na kvalitu paliv stanovené v příloze č. 3 k vyhlášce č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší (dále jen „vyhláška č. 415/2012 Sb.“), a jen paliva určená výrobcem stacionárního zdroje pro spalování v něm. Paliva by měla být skladována tak, aby bylo zajištěno uchování jejich vlastností, zejména pokud jde o obsah vody. V případě spalování palivového dřeva by součástí posouzení mělo být i orientační stanovení vlhkosti dřeva. Odborně způsobilé osoby by měly být schopny podat další rady, jak dřevo dosušit či skladovat (doba vysušení dřeva bývá obvykle minimálně 24 měsíců (dle typu dřeva), aby bylo dosaženo vlhkosti 20 %). Požadavek na maximální vlhkost dřeva je často přímo součástí návodů k použití spalovacích zdrojů na pevná paliva, kde je stanoven jejich výrobcem.
- Provozovatel při provozování spalovacího stacionárního zdroje postupuje podle pokynů výrobce tohoto zdroje, zejména provádí v předepsaných intervalech jeho údržbu.
- Posouzení toho, zda je spalovací stacionární zdroj provozován v souladu s požadavky zákona o ochraně ovzduší a výrobce, resp. dodavatele, se provádí při provozu zdroje

tak, aby byla pokryta doba ustáleného (stabilizovaného) provozu. Odborně způsobilá osoba by měla provozovatele seznámit se správným způsobem provozování spalovacího zdroje, s cílem dosažení optimálních provozních podmínek a minimalizace dopadů jeho provozu na ovzduší.

2.5 Doklad o provedení kontroly technického stavu a provozu

Vzor dokladu o kontrole technického stavu a provozu je uveden v příloze č. 18 části A) vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Novelizovaná část vyhlášky, týkající se vzoru dokladu, nabude účinnosti 1. 1. 2020 (vyhláška č. 216/2019 Sb.). Do 1. 1. 2018 mohl mít doklad jakoukoli podobu, proto je nutné k tomuto datu respektovat i doklady o provedené kontrole technického stavu a provozu, které svým obsahem nebudou plně odpovídat dříve doporučenému vzoru. Z dokladu by však mělo být vždy minimálně zřejmé, kdo jej vystavil (musí se jednat o odborně způsobilou osobu), komu byl doklad vystaven a na jaký konkrétní spalovací zdroj. V dokladu o kontrole spalovacího stacionárního zdroje se v části „výsledek kontroly“ uvede, zda spalovací stacionární zdroj je nebo není instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a požadavky zákona o ochraně ovzduší a že byl provozovatel poučen o jeho správném provozování. Dále se uvede, zda spalovací stacionární zdroj odpovídá či neodpovídá požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší, případně, zda je pro dosažení souladu nutná instalace akumulární nádoby nebo jiné úpravy. Jedním ze závěrů je i to, zda je či není indikováno spalování jiného paliva než určeného výrobcem spalovacího stacionárního zdroje, popř. spalování odpadu (přítomnost jiného než určeného paliva, nespalitelných zbytků v popelu, které nemohou mít původ ve spalovaném palivu, skladování odpadu společně či v bezprostřední blízkosti paliva apod.). Tento dokument je možné v přiměřeném rozsahu upravovat, např. vložení zápatí s uvedením kontaktních údajů o odborně způsobilé osobě, loga apod. Nelze však žádným způsobem omezit rozsah informace, kterou doklad o provozovaném zdroji poskytuje. Nedílnou součástí dokladu o kontrole technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje je kopie oprávnění k instalaci, provozu a údržbě spalovacího stacionárního zdroje od výrobce tohoto zdroje.

2.6 Ohlašování údajů z kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje do ISPOP

Odborně způsobilá osoba je počínaje 1. 1. 2020 povinna ohlašovat ministerstvu prostřednictvím integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností (ISPOP) údaje z provedených kontrol v rozsahu, který stanoví vyhláška č. 415/2012 Sb. (novela účinná od 1. 1. 2020), a to nejpozději do 60 dnů od vystavení dokladu o provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění. Rozsah údajů je uveden v příloze č. 18 části B) výše uvedené vyhlášky.

Odborně způsobilá osoba je povinna se před ohlašováním do ISPOP řádně registrovat a vzhledem k tomu, že se jedná vždy o fyzickou osobu, je při registraci vyžadováno vyplnění čísla občanského průkazu, které je jediným jednoznačným identifikátorem fyzické osoby. Toto číslo nebude nikde veřejně dostupné a jeho uchování probíhá v souladu s příslušnou

legislativou. Pro přiřazení role odborně způsobilé osoby v ISPOP musí být výrobcem zdroje, od kterého odborně způsobilá osoba obdržela oprávnění k provádění kontrol technického stavu a provozu, uvedena v databázi odborně způsobilých osob.

2.7 Doporučení odborně způsobilé osoby

Cílem kontroly je nejen zajištění souladu provozu spalovacího stacionárního zdroje s požadavky zákona o ochraně ovzduší a technickými pokyny výrobce zdroje, ale také další poradenská a konzultační činnost odborně způsobilé osoby, která by měla doporučit postupy k zajištění dalšího bezproblémového a hospodárního provozu zdroje. Může případně i doporučit vhodnou modernizaci či doplnění otopné soustavy o regulační prvky, akumulární nádobu apod., a to včetně vhodného technického řešení. V případě, že je k tomu odborně způsobilá osoba oprávněna, je možné rovněž uvést doporučení i k úpravám komínu, zvláště pak v případě, že existující komín neodpovídá technické normě ČSN 73 4201, v důsledku čehož může docházet ke zvýšené kouřivosti, anebo vyššímu obtěžování kouřem. Pokud spalovací stacionární zdroj nevyhovuje požadavkům přílohy č. 11 zákona o ochraně ovzduší, je nutné ho v souladu s ustanovením § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší nejpozději do 1. září 2022 vyměnit nebo učinit taková opatření, která zajistí jejich dodržení. V rámci kontroly by mělo také být zajištěno, že provozovatel je dostatečně obeznámen se správnou obsluhou zařízení, způsobem regulace jeho výkonu, významem kvality paliva a jejího zajištění (např. prostřednictvím měření vlhkosti palivového dřeva, správným uskladněním apod.), stejně tak jako s ekologickými, zdravotními, právními i technickými (např. koroze kotle) riziky nelegálního spalování odpadu.

2.8 Lhůta pro provedení kontroly technického stavu a provozu

Provozovatelé měli povinnost provést první kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje nejpozději do konce roku 2016. Tzn., že nejpozději po tomto datu by měl být každý provozovatel schopen na vyžádání obecního úřadu obce s rozšířenou působností tento doklad předložit. Vzhledem k tomu, že 31. prosinec 2016 byl nejzazším termínem pro provedení této kontroly, není vyloučeno, že provozovatel jím bude disponovat již před tímto datem. Lhůta pro opakování provedení kontroly technického stavu a provozu je stanovena na konkrétní datum, proto provede-li provozovatel první kontrolu např. 1. 8. 2016, další kontrolu musí provést nejpozději do 1. 8. 2019.

Pokud byla provedena pravidelná kontrola provozovaného kotle podle zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů⁴, považuje se tím kontrola technického stavu a provozu podle tohoto zákona za splněnou v témže kalendářním roce; v takovém případě má provozovatel povinnost předložit na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností zprávu o této pravidelné kontrole.

Provedením kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje nejsou nijak dotčeny (tedy nadále platí a musejí být splněny) další povinnosti provozovatele vyplývající z jiných právních předpisů, např. vyhlášky č. 34/2016 Sb., o čištění, kontrole

⁴ Jedná se o kontroly podle ustanovení § 6a odst. 1 zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií.

a revizi spalínové cesty, nebo vyhlášky č. 194/2013 Sb., o kontrole kotlů a rozvodů tepelné energie, či z pokynů výrobce spalovacího stacionárního zdroje.

2.9 Odpovědnost odborně způsobilých osob

Od 1. ledna 2017 platí, že vystaví-li odborně způsobilá osoba doklad o provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva uvedený v § 17 odst. 1 písm. h) zákona, přestože není odborně způsobilou osobou, nebo v tomto dokladu uvede nepravdivé údaje, dopouští se přestupku podle § 25 odst. 1 písm. q) zákona o ochraně ovzduší, za který jí může být v souladu s ustanovením § 25 odst. 7 písm. d) zákona uložena pokuta až do výše 50 000,- Kč. Pokuty ukládá obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Pokud odborně způsobilá osoba neohlásí ve stanovené lhůtě ministerstvu prostřednictvím ISPOP údaje v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem, vystavuje se riziku uložení pokuty až do výše 500 000,- Kč (viz. § 25 odst. 1 písm. r) ve spojení s § 25 odst. 7 písm. c) zákona).

3 Zákaz spalování odpadu

Minimalizace negativních dopadů spalování odpadu na životní prostředí je technicky realizovatelné pouze spalováním odpadu v zařízeních k tomu určených, které dosahují potřebných technických a fyzikálních parametrů. Spalovny odpadu jsou vybaveny nejen automatickým systémem řízení spalovacího procesu zajišťujícím optimální přívod spalovacího vzduchu a jsou konstruovány tak, že v určité části jsou zajištěny vysoké teploty a doby zdržení spalin, ale jsou také vybaveny několikasupňovým systémem čištění spalin včetně neutralizace kyselých plynů a vysoce účinné filtrace prachových částic často spojené s katalytickým rozkladem chlorovaných organických látek. Spalování odpadu v zařízeních k tomu speciálně nekonstruovaných vede k situacím, kdy nelze zajistit optimální přívod kyslíku, spalovací proces je nestálý a vede jak k nárazovému rychlému hoření za vysokých teplot, tak k hoření za nedostatku kyslíku s vysokým podílem nespálených organických látek. Příčinou je nehomogenita odpadu a jeho proměnlivé vlastnosti na rozdíl od běžných paliv. Především plastové odpady s obsahem PVC obsahují velmi vysoké množství chlóru, který v reakci s nespálenými organickými látkami vede ke vzniku tzv. dioxinů (polychlorované dibenzodioxiny a dibenzofurany), které jsou vysoce toxické, a to i ve velmi nízkých koncentracích. Podobně může určitý odpad obsahovat vysoké množství těžkých kovů (včetně rtuti), které se dříve používaly ke konzervaci dřeva, proto není možné spalovat ani dřevěný odpad, pokud byl chemicky ošetřen. Kromě významných dopadů na životní prostředí má spalování odpadu vliv i na životnost a stav vlastního spalovacího zařízení a kouřovodů. Obsah chlóru v odpadu může vést k tzv. chlorové korozi, významnému urychlení korozivních procesů, jež mohou v krátké době kotel či kouřovody znehodnotit. Nerovnoměrnost spalovacího procesu často vede k tzv. dehtování, kdy se kotel a spalinové cesty zanáší dehtovými látkami, které se mohou po čase vznítit a způsobit požár. Nánosy dehtových látek také snižují účinnost přenosu tepla ze spalin ve výměníku kotle. Snaha zabránit dehtování při spalování vysoce hořlavého odpadu zvýšeným přívodem vzduchu může vést k přílišnému zvýšení teploty ve spalovací komoře nad hodnoty projektované výrobcem, přičemž toto přehřívání může opět významně snižovat životnost zařízení a zvyšovat riziko požáru.

Zákon o ochraně ovzduší nedefinuje pojem odpad, vychází se z definice uvedené v § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“). Spalování odpadů je možné jen při splnění podmínek stanovených právními předpisy o ochraně ovzduší, přičemž platí obecné pravidlo (se zákonem o ochraně ovzduší stanovenými výjimkami), že odpad může být spalován (tepelně zpracován) jen ve stacionárním zdroji, ve kterém je tepelné zpracování odpadu povoleno krajským úřadem podle § 11 odst. 2 písm. d) zákona o ochraně ovzduší. Spalování odpadu je také možné pouze pod dohledem osoby autorizované podle § 32 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně ovzduší. Zákon o ochraně ovzduší neumožňuje ve spalovacích stacionárních zdrojích o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším ani spalování dřevotřísky a jiného lepeného dřeva či spalování odpadních olejů.

Zákon o odpadech stanoví, že s odpady lze nakládat pouze v zařízeních, která jsou k nakládání s odpady určena. Při tomto nakládání nesmí být ohroženo lidské zdraví ani ohrožováno nebo poškozováno životní prostředí (srov. § 12 odst. 2 zákona o odpadech). Odpady, které původce odpadů nemůže sám využít nebo odstranit v souladu se zákonem o odpadech (potažmo zákonem o ochraně ovzduší), musí být převedeny do vlastnictví pouze osobě oprávněné k jejich převzetí (srov. § 16 odst. 1 písm. c) zákona o odpadech). K převzetí odpadu do svého vlastnictví

je oprávněna pouze právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která je provozovatelem zařízení k využití nebo k odstranění určeného druhu odpadu (srov. § 12 odst. 3 zákona o odpadech). Fyzické osoby (nepodnikající) jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených a ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídit a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí obecně závaznou vyhláškou (srov. § 17 odst. 4 zákona o odpadech). Odstranění odpadu jeho spalováním v domácích topeništích či v otevřených ohništích je nelegálním nakládáním s odpady.

4 Dozor nad dodržováním povinností podle zákona

4.1 Příslušné orgány

Přestupky podle zákona o ochraně ovzduší spáchané fyzickými osobami nepodnikajícími projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností. Přestupky podnikajících fyzických osob anebo osob právnických, jsou-li spáchány v souvislosti s provozem stacionárních zdrojů, které nejsou uvedeny v příloze č. 2 k zákonu o ochraně ovzduší nebo nejsou spáchány v souvislosti s provozem stacionárních zdrojů, projednává Česká inspekce životního prostředí nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností.

4.2 Přijímání podnětů

Postup při vyřizování podání je podrobněji upraven v metodické pomůcce Ministerstva vnitra, odboru dozoru a kontroly veřejné správy, „Podání ve veřejné správě“⁵. Orgány ochrany ovzduší jsou v souladu s § 27 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší povinny dozírat na to, zda provozovatelé zdrojů dodržují povinnosti jim stanovené v zákoně o ochraně ovzduší. K podezření na porušení těchto povinností mohou dospět na základě vlastní úřední činnosti či na základě přijetí podnětu ze strany jiné osoby či jiného orgánu veřejné správy.

Přijímání podnětů se obecně řídí § 42 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). Jakmile obecní úřad obce s rozšířenou působností obdrží podnět, který se týká tvrzeného porušení povinnosti provozovatele spalovacího stacionárního zdroje, má několik možností, jak dále postupovat. Obecně je správní orgán povinen přijímat podněty, aby bylo zahájeno řízení z moci úřední (obecně platí pro podněty k zahájení správního řízení, postup se obdobně použije též pro podněty k zahájení kontroly), na jeho zahájení však není nárok, tedy správní orgán podnět posoudí a na základě tohoto posouzení rozhodne, jak bude dále postupováno. Aby byl ten, kdo podnět podal, informován o postupu ve věci, je nutné o to požádat. V případě, že požádal, je správní orgán povinen mu ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy správní orgán podnět obdržel, sdělit, že řízení zahájil, že neshledal důvody k zahájení řízení, nebo může sdělit, že podnět postoupil příslušnému správnímu orgánu. V případě, že nepožádal, nemá správní orgán vůči tomu, kdo podnět podal, žádnou informační povinnost.

4.3 Důkazní prostředky

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je v řízení o uložení sankce povinen shromáždit takové důkazy, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. V ustanovení § 50 odst. 1 správního řádu je příkladně vymezeno, co může být podkladem pro vydání rozhodnutí; zejména návrhy účastníků, důkazy, skutečnosti známé správnímu orgánu z úřední činnosti, podklady od jiných správních orgánů nebo orgánů veřejné moci, jakož i skutečnosti obecně známé. Pokud zákon nestanoví, že některý podklad je pro správní orgán závazný, hodnotí správní orgán podklady, zejména důkazy, podle své úvahy; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci řízení (srov. § 50 odst. 4 správního řádu). Zákon tedy ponechává na správním orgánu, aby zhodnotil, zda připustí

⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx>

a provede určité důkazy, a aby posoudil jejich hodnověrnost. Hodnocení správního orgánu se pak musí objevit v odůvodnění rozhodnutí.

Jako důkazní prostředky lze využít např.:

- doklad z provedené kontroly zdroje podle § 17 odst. 1 písm. e) a odst. 2 zákona o ochraně ovzduší
- doklad o kontrole technického stavu a provozu podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona, příp. další informace o spalovacím zdroji a jeho provozu
- videodokumentaci
- fotodokumentaci
- svědecké výpovědi (např. sousedů apod.)
- doklad o odkládání komunálního odpadu na místa k tomu určená obcí dle § 17 odst. 4 zákona o odpadech
- doklad o nákupu či jiném nabytí odpovídajícího paliva
- analýzy vzorků popela apod.

4.4 Měření tmavosti kouře

Přípustná úroveň znečišťování je mj. určena přípustnou tmavostí kouře, kterou je provozovatel spalovacího stacionárního zdroje povinen dodržovat. Ministerstvo životního prostředí v ustanovení § 10 a 11 vyhlášky č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší stanoví přípustnou tmavost kouře, způsob jejího zjišťování a podmínky, za kterých je považována za plněnou. Pro zjišťování tmavosti kouře se používá tzv. Ringelmannova metoda, která je blíže popsána v příloze č. 4 tohoto sdělení.

4.5 Kontrola spalovacího stacionárního zdroje podle § 17 odst. 1 písm. e) a § 17 odst. 2 zákona

Spalovací stacionární zdroje, jejich příslušenství a paliva, která jsou umístěna v prostorách užívaných pro podnikatelskou činnost (provozovnách) je možné kontrolovat již od účinnosti současného zákona o ochraně ovzduší (tedy od 1. 9. 2012), a to podle § 17 odst. 1 písm. e) zákona. Provozovatel stacionárního zdroje je povinen umožnit osobám pověřeným ministerstvem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností a inspekci přístup ke stacionárnímu zdroji a jeho příslušenství, používaným palivům a surovinám a technologiím souvisejícím s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje, za účelem kontroly dodržování povinností podle zákona o ochraně ovzduší.

U zdrojů provozovaných v rodinném domě, v bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci, které nejsou provozovány v podnikatelských provozovnách, zákon o ochraně ovzduší umožňuje s účinností od 1. ledna 2017 pověřeným úředníkům obcí s rozšířenou působností vstupovat do těchto prostor, a to v případě splnění podmínek definovaných v § 17 odst. 2 zákona. Vlastník nebo uživatel těchto prostor je povinen umožnit kontrolujícímu přístup ke spalovacímu stacionárnímu zdroji, jeho příslušenství a používaným palivům.

Kontrola podle § 17 odst. 1 písm. e) a § 17 odst. 2 zákona se na rozdíl od povinnosti podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona vztahuje na všechny spalovací stacionární zdroje bez ohledu na jejich umístění, jmenovitý tepelný příkon, typ užívaného paliva nebo připojení na teplovodní soustavu ústředního vytápění (tedy na všechny kotle, kamna, krbové vložky, pece aj). Možnost přímé kontroly spalovacího stacionárního zdroje provozovaného v rodinném domě, v bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci je však omezena řadou podmínek a pověřený úředník ji může vykonat pouze za předpokladu, že

- 1) vznikne opakované důvodné podezření na porušování povinností provozovatele zdroje podle § 17 odst. 1 zákona, přičemž
- 2) při vzniku prvního důvodného podezření obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele na tuto skutečnost provozovatele písemně upozorní dopisem, ve kterém provozovatele poučí o povinnostech provozovatele spalovacího stacionárního zdroje stanovených a o následcích opakovaného důvodného podezření, což je právě přímá kontrola zdroje, jeho příslušenství a používaných paliv
- 3) porušení povinností podle § 17 odst. 1 zákona nelze prokázat bez provedení kontroly.

Pokud jde o bytové domy a kontroly stacionárního zdroje, bude se uplatňovat postup podle § 17 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně ovzduší a povinnost umožnit přístup ke stacionárnímu zdroji za účelem jeho kontroly nebude navázána na kumulativní splnění tří výše uvedených podmínek. V bytových domech jsou zdroje vytápění obvykle umístěny ve společných prostorách bytového domu (chodby, vestibul, kotelna apod.) a tyto prostory užívají všichni obyvatelé, kteří zpravidla nejsou osobami navzájem si blízkými, často se ani neznají, proto není v případě bytových domů a zdrojů provozovaných v těchto společných prostorách bytového domu na místě dovolávat se ochrany soukromí a postupu podle § 17 odst. 2 zákona.

4.6 Postup při kontrole

Postup při kontrole je upraven zákonem č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „kontrolní řád“).

Kontrolující je v souvislosti s výkonem kontroly podle kontrolního řádu obecně oprávněn vstupovat do staveb, dopravních prostředků, na pozemky a do dalších prostor s výjimkou obydlí, jež vlastní nebo užívá kontrolovaná osoba anebo jinak přímo souvisí s výkonem a předmětem kontroly, je-li to nezbytné k výkonu kontroly. Úprava § 17 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší však představuje zvláštní úpravu vůči § 7 kontrolního řádu a výslovně umožňuje kontrolu v obydlí. Ve zbytku kontrolní orgán postupuje dle obecné úpravy kontrolního řádu a dle § 28 a § 29 zákona o ochraně ovzduší.

Kontrolu vykonává osoba, kterou kontrolní orgán k tomu pověřil („kontrolující“), tzn. nejčastěji zaměstnanec orgánu ochrany ovzduší disponující pověřením ke kontrole (srov. § 28 zákona o ochraně ovzduší). Podle § 6 kontrolního řádu může kontrolní orgán k účasti na kontrole v zájmu dosažení jejího účelu přizvat fyzickou osobu (tzv. přizvanou osobu). Kontrolní orgán vystaví přizvané osobě pověření a poučí ji o jejích právech a povinnostech při účasti na kontrole. Přizvaná osoba se účastní kontroly společně s kontrolujícím. Přizvanou osobou může být např. odborný specialista (např. odborně způsobilá osoba podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší) či zaměstnanec jiného kontrolního orgánu.

Kontrola je zahájena prvním kontrolním úkonem, tj. nejčastěji předložením pověření ke kontrole kontrolované osobě, jež je na místě kontroly přítomna, případně doručením oznámení o zahájení kontroly kontrolované osobě (součástí oznámení musí být pověření ke kontrole, anebo seznam kontrolujících), nebo prvním z kontrolních úkonů bezprostředně předcházejících předložení pověření ke kontrole kontrolované osobě nebo povinné osobě. První a doporučovaný způsob zahájení kontroly je vhodný zejména z důvodu možného zmaření účelu kontroly kontrolovanou osobou. Kontrolující však musí mít vždy na paměti, že postup v rámci kontroly je omezen povinností šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby. Další uvedené způsoby je tak třeba volit pouze ve výjimečných případech, kdy zahájením kontroly těmito úkony nedojde ke zmaření účelu kontroly nebo nedojde k nepřiměřenému zásahu do práv a oprávněných zájmů kontrolované osoby.

Kontrolující je dle kontrolního řádu v souvislosti s výkonem kontroly oprávněn mimo jiné požadovat poskytnutí podkladů vztahujících se k předmětu kontroly, pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy nebo odebírat vzorky (např. popela, paliva apod.). Současně je kontrolující povinen mimo jiné šetřit práva a oprávněné zájmy kontrolované osoby, předložit jí pověření ke kontrole a vyhotovit protokol o kontrole a doručit jeho stejnopis kontrolované osobě. Kontrolovaná osoba je zejména oprávněna seznámit se s obsahem protokolu o kontrole a podávat do 15 dnů od doručení protokolu námítky proti kontrolním zjištěním. Současně je povinna vytvořit podmínky pro výkon kontroly a poskytovat k tomu potřebnou součinnost. V případě, že vlastník nebo uživatel prostor, v nichž je provozován spalovací stacionární zdroj, neumožní kontrolujícímu přístup ke zdroji, hrozí mu podle zákona o ochraně ovzduší pokuta za přestupek až do výše 50 000 Kč.

V rámci kontroly se zejména zdokumentuje situace na místě (tmavost resp. barva kouře, spalovací zdroj a jeho příslušenství vč. spalinových cest, uskladněné palivo a palivo ve spalovacím zdroji) a skutečnost se porovná s údaji v dokladu o kontrole technického stavu a provozu, příp. s dokumentací ke spalovacímu zdroji. Dále by měl být zkontrolován stav kotle a jeho příslušenství, přívod spalovacího vzduchu, a pokud to bude možné i stav spalinových cest (např. nánosy sazí a dehet pod kotlem nebo u kontrolních dvířek komína mohou svědčit o špatném způsobu provozování spalovacího zdroje a nedostatečné údržbě), dále že je používáno palivo určené výrobcem a nejsou spalována nepovolená paliva nebo odpady a veškerá zjištění zdokumentovat. V případě podezření na spalování nepovolených paliv nebo odpadů může kontrolor odebrat vzorky (viz následující kapitola 4.7).

Zjištěné informace jsou průběžně zaznamenávány a následně vyhodnoceny ve vztahu k povinnostem stanoveným zákonem o ochraně ovzduší (§ 17 odst. 1 písm. a), c), g) a h) zákona). Požadavky na obsah protokolu o kontrole jsou stanoveny v § 12 kontrolního řádu. Protokol o kontrole obsahuje skutečnosti vztahující se k vykonané kontrole. Vždy však obsahuje alespoň

- označení kontrolního orgánu a kontrolujícího,
- označení ustanovení právního předpisu vymezujícího pravomoc kontrolního orgánu k výkonu kontroly,
- označení přizvané osoby, včetně důvodu jejího přizvání,
- označení kontrolované osoby,
- označení předmětu kontroly,

- kontrolní úkon, jímž byla kontrola zahájena, a den, kdy byl tento kontrolní úkon proveden,
- poslední kontrolní úkon předcházející vyhotovení protokolu o kontrole a den, kdy byl tento kontrolní úkon proveden,
- kontrolní zjištění, obsahující zjištěný stav věci s uvedením nedostatků a označení právních předpisů, které byly porušeny, včetně uvedení podkladů, z kterých tato kontrolní zjištění vycházejí,
- poučení o možnosti podat proti kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu o kontrole námitky s uvedením lhůty pro jejich podání a komu se podávají,
- datum vyhotovení,
- podpis kontrolujícího.

Protokol o kontrole se vyhotoví ve lhůtě 30 dnů ode dne provedení posledního kontrolního úkonu, ve zvláště složitých případech do 60 dnů. Stejnopis protokolu o kontrole doručí kontrolní orgán kontrolované osobě. Námitky proti kontrolnímu zjištění uvedenému v protokolu o kontrole může kontrolovaná osoba podat kontrolnímu orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení protokolu o kontrole, není-li stanovena v protokolu o kontrole lhůta delší. Námitky se podávají písemně, musí z nich být zřejmé, proti jakému kontrolnímu zjištění směřují, a musí obsahovat odůvodnění nesouhlasu s tímto kontrolním zjištěním.

4.7 Odběry a analýzy vzorků popela, vyhodnocení výsledků analýz

Odběr vzorků popela a jeho analýza jsou podrobně popsány v dokumentu „Metodika prokázání spalování odpadu prostřednictvím analýzy vzorku popela odebraného u provozovatele“, který je součástí přílohy č. 4 tohoto sdělení. Metoda je založena na stanovení 7 chemických parametrů vzorku popela a jeho porovnání s limitními hodnotami ukazatelů stanovenými na základě analýz popela získaných při spalování paliv. Z výsledků analýzy se vypočte stanoveným postupem index překročení, přičemž pro vyjádření konečného výsledku analýzy je použito znázornění dle barev semaforu, kdy výsledky odpovídající červené barvě prokazují spalování kontaminovaného paliva příp. odpadu, které je porušením povinnosti provozovatele spalovacího stacionárního zdroje podle § 16 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší.

V případech, kdy výsledky analýzy vedou k závěru, že spalování kontaminovaného paliva nelze prokázat ani vyloučit (žlutá barva semaforu), je z hlediska přestupkového řízení výsledek shodný se závěrem, že spalování kontaminovaného paliva není prokázáno (zelená barva semaforu), a to ve shodě se zásadou *in dubio mitius*. Z analýzy v tomto případě vyplývá, že v některých parametrech došlo k překročení limitních hodnot pro obsah některých prvků, což může mít řadu příčin. Překročení může být způsobeno pouze malým množstvím spáleného odpadu či v krajním případě nemusí vůbec souviset se spalováním odpadu, ale například se specifickými a ojedinělými vlastnostmi použitého paliva. Tento výsledek analýzy je vhodné zdokumentovat v závěrech kontroly a informovat o něm případné stěžovatele. Tento výsledek však může být součástí důvodného podezření na porušení zákona pro účely opakovaného postupu dle § 17 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší.

Není nutné, aby byly legislativně upraveny a zakotveny limitní hodnoty ukazatelů indikujících spalování kontaminovaného paliva, neboť by taková úprava byla nepřiměřeným zásahem do

zásady volného hodnocení důkazů správním orgánem, která byla prakticky popsána v bodě 4.3 tohoto sdělení, která navazuje na zásadu materiální pravdy, tedy povinnost správního orgánu postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Ke zjištění stavu, o němž nebude důvodných pochybností, tedy ke zjištění stavu jistoty správního orgánu, slouží v praxi výše uvedená Metodika, resp. v ní uvedená metoda, podle které má správní orgán postupovat. V případě, že na základě postupu uvedeného v Metodice dojde k závěru, že výsledky odpovídají červené barvě semaforu, je pro něj zjištěný stav stavem protiprávním, tj. provozovatel spalovacího stacionárního zdroje porušil povinnost podle § 16 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší, a v takovém případě může správní orgán s jistotou postupovat k uložení sankce v řízení o přestupku. V případě, že jsou výsledky v rámci zelené barvy semaforu, s největší pravděpodobností k porušení povinnosti podle § 16 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší nedošlo a správní orgán již dále nepostupuje. V případě žluté barvy semaforu, správní orgán buďto zajistí další důkazní prostředky k prokázání protiprávního stavu, v opačném případě od dalšího postupu upustí. Proto je zde také uvedena zásada *in dubio mitius*, která zajistí, že nezjistil-li správní orgán a objektivně nemůže zjistit stav věci, bez důvodných pochybností, rozhodne, resp. postupuje pak mírněji, tedy nezahájí řízení o spáchání přestupku. Je na správním uvážení správního orgánu, zdali budou získané důkazní prostředky považovány za dostačující a dostatečně prokazující.

Odběr a analýzu vzorků popela je doporučeno provádět zejména v případech, kdy jsou ke spalování odpadu dostupné i jiné indicie a analýza vzorků popela tak nebude jediným důkazem (např. shromažďování materiálů, které je možné označit za odpad, jako odpad z demolice apod., nebo významně neobvyklá barva či zápach kouře).

4.8 Sankce za porušení povinností

Porušení povinností stanovených zákonem o ochraně ovzduší ze strany fyzických osob nepodnikajících je v souladu s § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „přestupkový zákon“) a § 23 zákona o ochraně ovzduší přestupkem. Za přestupek lze, v závislosti na závažnosti porušení zákonné povinnosti, uložit pokutu ve výši až do 20 000 Kč, resp. 50 000 Kč (srov. § 23 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší). Porušení povinností stanovených zákonem o ochraně ovzduší ze strany právnických osob anebo fyzických osob podnikajících je rovněž přestupkem, za který lze uložit pokutu (v relevantních případech) až do výše 20 000 Kč, 50 000 Kč, resp. až 500 000 Kč, v závislosti na spáchaném přestupku. Při rozhodování o výši pokuty přihlíží orgán ochrany ovzduší ke skutečnostem stanoveným právními předpisy upravujícími řízení o přestupcích. Odvolacím orgánem proti rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností je příslušný krajský úřad.

4.9 Zvláštní případy ukládání sankcí

Za účelem zefektivnění ochrany ovzduší a zvýšení vymahatelnosti povinností uložených zákonem o ochraně ovzduší lze v případě ukládání sankcí využít alternativního postupu ke klasickému přestupkovému řízení. Takovým postupem je uložení pokuty příkazem na místě upravené § 91 - 92 přestupkového zákona. Ustanovení § 91 odst. 1 přestupkového zákona umožňuje ukládat pokutu příkazem na místě jak fyzickým osobám nepodnikajícím, tak

právníckým osobám a fyzickým osobám podnikajícím, resp. osobám za ně jednajícím. Vzhledem k charakteru ukládání pokuty příkazem na místě může tato přímo navazovat na výkon kontroly, resp. na kontrolní zjištění, pokud bude skutkový stav zjištěn tak, že o něm nejsou důvodné pochybnosti.

Postup ve věci formou uložení pokuty příkazem na místě lze zvolit za současného splnění zákonných podmínek. Osoba obviněná ze spáchání přestupku musí souhlasit se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací skutku, dále s uložením pokuty, s její výší a s vydáním příkazového bloku. Souhlas je vyjádřen podpisem příkazového bloku. V případě, že jsou kumulativně splněny všechny podmínky, lze v daném případě namísto klasického přestupkového řízení postupovat dle § 91 přestupkového zákona.

Speciální úprava je v případě příkazu na místě též ve vztahu k maximální možné výši ukládané pokuty. Oproti úpravě zákona o ochraně ovzduší lze v případě příkazu na místě uložit pokutu pouze do výše 10 000 Kč, pro stanovení výše pokuty se tedy neužije úprava § 23 odst. 2 a § 25 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší. Hlavním důvodem snížení horní hranice ukládané pokuty je nepravděpodobnost situace, kdy osoba obviněná ze spáchání přestupku disponuje finanční částkou, která by odpovídala výši pokuty v případě, že by byly zachovány horní hranice dle zákona o ochraně ovzduší. Dále je rychlost a efektivita řízení a snížení administrativní zátěže v případě ukládání pokut příkazem na místě kompenzována sníženou horní hranicí ukládané pokuty tak, aby byly zájmy osoby obviněné ze spáchání přestupku a veřejný zájem hájený správním orgánem vyváženy.

Příkazem na místě může pokutu uložit buďto správní orgán příslušný k projednání přestupku v klasickém přestupkovém řízení, tj. v případě přestupků dle zákona o ochraně ovzduší obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo Česká inspekce životního prostředí, nebo některý z orgánů uvedených v § 91 odst. 2 přestupkového zákona. Ve vztahu k přestupkům podle zákona o ochraně ovzduší jsou relevantní strážníci obecní policie. Strážník obecní policie může uložit pokutu příkazem na místě za přestupek, jehož projednání je v působnosti obce. Jedná se tedy pouze o strážníky obecní policie zřízené v obci s rozšířenou působností a tito mohou pokutu příkazem na místě uložit pouze na území obce (s rozšířenou působností), která obecní policii zřídila. Toto neplatí v případě, že existuje veřejnoprávní smlouva, na základě které je obecní policie oprávněna vykonávat svoji pravomoc i na území jiných obcí, které vlastní obecní policie nezřídily. V takovém případě může strážník obecní policie uložit pokutu příkazem na místě také mimo území obce (s rozšířenou působností), která obecní policii zřídila.

V případě, že je ukládána pokuta příkazem na místě, je osobě, které se pokuta ukládá, předán příkazový blok. Podpisem příkazového bloku osoba uděluje souhlas se zjištěným stavem věci, s právní kvalifikací, s uložením pokuty a s její výší a konečně též se samotným vydáním příkazového bloku. Dále se podpisem příkazového bloku stává příkaz na místě na základě § 92 přestupkového zákona pravomocným a vykonatelným rozhodnutím. Osoba, které je povinnost zaplatit uloženou pokutu stanovena, může tuto povinnost splnit bezprostředně po vydání příkazového bloku a jeho podpisu, v případě že takto splnit nemůže, vydá se mu příkazový blok s poučením o způsobu zaplacení uložené pokuty, o lhůtě splatnosti a o následcích jejího nezaplacení.

4.10 Opatření ke zjednání nápravy

Provozovateli stacionárního zdroje lze též uložit opatření ke zjednání nápravy za podmínky, že se prokáže, že neplní povinnosti stanovené zákonem o ochraně ovzduší. Opatření ke zjednání nápravy podle § 22 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší se ukládá samostatným rozhodnutím, přičemž lze předpokládat, že budou ukládána zejména v návaznosti na provedenou kontrolu formou příkazu. Opatřením ke zjednání nápravy lze uložit povinnost vykonat určitou činnost, která povede k nápravě nezákonného stavu. Zároveň je nutné ke splnění daného opatření vždy stanovit lhůtu. Opatření ke zjednání nápravy se mohou týkat používaného paliva (opatření k zajištění kvality spalovaného paliva při jeho skladování apod.), způsobu spalování (konkrétní podmínky, za nichž by mělo být spalování vedeno za účelem zvýšení účinnosti spalování a minimalizace emisí) a stavu spalovacího stacionárního zdroje (provedení opravy, seřízení, vyčištění spalovacího zdroje apod.; v případě zjištění zcela nevyhovujícího stavu jeho výměnu). Délka lhůty k provedení opatření k zjednání nápravy není legislativně stanovena, je však nutné, aby byla co nejkratší a současně reálná pro uskutečnění potřebných opatření. K uložení nápravného opatření u fyzických osob je příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností. K uložení nápravného opatření u právnických osob a podnikajících fyzických osob v případě, že se nejedná o stacionární zdroj uvedený v příloze č. 2 k zákonu o ochraně ovzduší, je příslušná Česká inspekce životního prostředí nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Pokud provozovatel ve stanovené (přiměřené) lhůtě opatření ke zjednání nápravy neprovede, může obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo inspekce vydat správní rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje. Zákon o ochraně ovzduší výslovně stanoví, že odvolání proti rozhodnutí o zastavení provozu nemá odkladný účinek (viz § 22 odst. 3 zákona o ochraně ovzduší).

4.11 Spolupráce s jinými orgány veřejné správy a policií

Podle § 8 odst. 2 správního řádu správní orgány vzájemně spolupracují v zájmu dobré správy, tato zásada se týká činnosti správních orgánů, nikoliv pouze správních řízení, tedy na ni nelze nahlížet jako na nutnou formální spolupráci v rámci úkonů ve správním řízení, ale jako reálnou spolupráci dvou správních orgánů. V oblasti kontroly a vymáhání dodržování povinností ze strany provozovatelů lokálních zdrojů orgány ochrany ovzduší mohou spolupracovat zejména se stavebními úřady a s orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství. S těmito orgány mohou orgány ochrany ovzduší koordinovat zejména provádění kontrol dodržování povinností provozovatelů lokálních zdrojů tepla.

Stavební úřady mají povinnost provádět kontrolní prohlídku stavby k ověření, zda jejím prováděním nebo provozem není nad přípustnou míru obtěžováno její okolí. Zároveň stavební úřad může nařídit vlastníku stavby, stavebního pozemku nebo zastavěného stavebního pozemku nezbytné úpravy, jimiž se docílí, aby užívání stavby nebo jejího zařízení neohrožovalo životní prostředí, nepřiměřeně neobtěžovalo její uživatele a okolí hlukem, exhalacemi (včetně zápachu), otřesy, vibracemi, účinky neionizujícího záření anebo světelným zářením. Podle ustanovení § 172 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., zákona o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“) je pověřený zaměstnanec stavebního úřadu oprávněn vstupovat na cizí pozemky, stavby a do staveb s vědomím jejich

vlastníků při zjišťování stavu stavby a pozemku nebo při opatřování důkazů a dalších podkladů pro vydání správního rozhodnutí nebo opatření. Do obydlí může oprávněná úřední osoba vstoupit v souladu s § 172 odst. 3 stavebního zákona jen tehdy, pokud je to nezbytné pro ochranu života, zdraví nebo bezpečnosti osob. Pokud je obydlí užíváno také pro podnikání nebo provozování jiné hospodářské činnosti, může do něj oprávněná úřední osoba vstoupit též, je-li to nezbytné pro plnění úkolů veřejné správy podle stavebního zákona. Uživatel obydlí je v uvedených případech povinen oprávněné úřední osobě vstup do obydlí umožnit. Podle § 172 odst. 5 stavebního zákona platí, že pokud vlastník pozemku nebo stavby bude bránit vstupu oprávněné úřední osobě nebo jí přizvané osobě, může mu stavební úřad rozhodnutím, které je prvním úkonem v řízení, umožnění vstupu nařídit. Odvolání proti takovému rozhodnutí nemá odkladný účinek.

Primárním úkolem Policie ČR, jako ozbrojeného bezpečnostního sboru s celostátní působností, je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami. V případě podezření ze spáchání přestupkového jednání tak může být výjimečně kontaktována i Policie ČR, která ve vztahu k prošetřování podezření ze spáchání přestupku disponuje některými oprávněními, zakotvených v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Správní řád předpokládá spolupráci správních orgánů s obecní policií a Policií ČR zejména při doručování (srov. § 19 správního řádu), předvedení osob (srov. § 60 správního řádu) anebo při provedení úkonu (srov. ustanovení § 135 správního řádu).

5 Obecně závazná vyhláška obce

Vedle výkonu státní správy v oblasti ochrany ovzduší může obec v rámci výkonu samostatné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky (dále také „vyhlášky“ či „vyhlášky obce“). Prostřednictvím obecně závazných vyhlášek lze regulovat specifické problémy, které v obcích s provozem lokálních zdrojů a spalováním v otevřených ohništích souvisí a nelze je dostatečně postihnout ustanoveními zákona o ochraně ovzduší.

V otevřeném ohništi lze spalovat jen suché rostlinné materiály neznečištěné chemickými látkami. Podle § 16 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší může obec obecně závaznou vyhláškou stanovit podmínky pro spalování suchého rostlinného materiálu v otevřeném ohništi za účelem jeho odstranění nebo jeho spalování zakázat, pokud zajistí jiný způsob pro jeho odstranění podle jiného právního předpisu (zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, v platném znění). Při stanovení podmínek nebo zákazu obec přihlíží zejména ke klimatickým podmínkám, úrovni znečištění ve svém územním obvodu, vegetačnímu období a hustotě zástavby.

Dle § 17 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší může obec obecně závaznou vyhláškou zakázat na vymezeném území obce spalování vybraných druhů pevných paliv ve stacionárních spalovacích zdrojích o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším, s výjimkou spalovacích stacionárních zdrojů uvedených v § 17 odst. 1 písm. g) zákona splňujících pro tato paliva požadavky stanovené v příloze č. 11 zákona o ochraně ovzduší.

Obec může obecně závaznou vyhláškou v oblasti lokálních zdrojů regulovat i další činnosti, neregulované v zákoně o ochraně ovzduší, a to na základě § 10 písm. c) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení může obec přijmout mj. obecně závaznou vyhlášku k ochraně životního prostředí.

Obecně závazné vyhlášky může vydávat jen zastupitelstvo a podmínkou platnosti všech je vyhlášení konkrétním způsobem (publikace). Znamená to, že se vyhláška obce vyvěsí na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů. Dnem vyhlášení je první den jeho vyvěšení na úřední desce (kromě toho může obec uveřejnit právní předpis obce způsobem v místě obvyklým). Na vyhlášení je vázaná také účinnost vyhlášky (tedy okamžik, od kterého se jí musí adresáti řídit). Vyhlášky zpravidla nabývají účinnosti 15. den po vyhlášení, obec ale může stanovit i pozdější datum (třeba od nového roku). Výjimečně, pokud to vyžaduje nějaký naléhavý obecný zájem (což musí být řádně zdůvodněno), může vyhláška nabýt účinnosti i dříve, nikdy však přede dnem vyhlášení.

Za prvotní kontrolu zákonnosti vyhlášek odpovídá Ministerstvo vnitra, kterému je obec povinna vyhlášku zaslat bezprostředně po jejím vyhlášení. Doporučené vzory obecně závazných vyhlášek obcí, kterými jsou stanoveny podmínky pro spalování suchého rostlinného materiálu za účelem jeho odstranění (anebo je toto spalování úplně zakázáno), případně podmínky možného zákazu spalování vybraných druhů pevných paliv na vymezeném území obce, jsou k dispozici na internetových stránkách Ministerstva vnitra⁶.

⁶ <http://www.mvcr.cz/clanek/vzory-pravnich-predpisu-obci.aspx>

6 Občanskoprávní ochrana vlastnického práva

Uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Občanský zákoník, který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2014 a je vyhlášen jako zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), upravuje meze vlastnického práva tak, že vlastník nesmí při nakládání se svým majetkem omezovat jiné osoby. Typickým příkladem takového omezujícího nakládání mohou být imise. Za imise (z latinského *immissio* - vnikání nebo vpuštění) se považují zejména odpady, voda, kouř, prach, plyn, pach, světlo, stín, hluk, otřesy a jiné podobné účinky (např. zvířata). Přímo přivádět imise na pozemek jiného vlastníka občanský zákoník zakazuje, a to bez ohledu na míru takových vlivů a na stupeň obtěžování souseda, ledaže se to opírá o zvláštní právní důvod (např. byla uzavřena smlouva anebo existuje rozhodnutí orgánu veřejné moci, případně existuje zákonný důvod).

V souladu s ustanovením § 1013 odst. 1 občanského zákoníku se vlastník zdrží také všeho, co působí, že imise vnikají na pozemek jiného vlastníka (souseda) v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezují obvyklé užívání pozemku. Je třeba doplnit, že ne každé nepřímé obtěžování imisemi je podle tohoto ustanovení automaticky nezákonné. Imise musejí dosahovat určité intenzity, aby byly považovány za protiprávní. Nepřímé obtěžování imisemi musí být „v míře nepřiměřené místním poměrům“ neboli imise musejí dosahovat hladiny, která je „nad mírou přiměřenou poměrům“. Nalezení hranice přiměřenosti poměrům je přitom v každém konkrétním případě na soudu, který poskytuje ochranu vlastnickému právu, a vychází jak z objektivních hledisek, tak z okolností tkvících v osobě nebo v poměrech vlastníka; nepostačí tak subjektivní pocit, že obtěžování je nepřiměřené. Soud posuzuje např. to, jak dlouho imise trvá, zda je jednorázová nebo opakovaná, jaká je historie využití daného území atd. V jednotlivých oblastech a lokalitách tak bude míra přiměřenosti poměrům pravděpodobně různá (např. v lázních, první zóně národního parku atp. bude nižší než např. v oblastech, kde spalování pevných paliv je dlouhodobou záležitostí). Sama skutečnost, že imise nepřekračuje zákonné limity, také na druhou stranu neznamena, že se nemůže jednat o obtěžování imisemi v míře nepřiměřené místním poměrům a podstatně omezující obvyklé užívání pozemku.

Ustanovení § 1013 odst. 2 občanského zákoníku reaguje také na situaci, kdy jsou imise důsledkem provozu závodu (nebo podobného zařízení), který byl řádně úředně schválen. V takovém případě má obtěžovaný soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání provozu závodu nepřihlédlo. Za situace, kdy se při provádění provozu překračuje rozsah, v jakém byl úředně schválen, se však lze domáhat i zákazu takového jednání.

Proti obtěžování imisemi se lze bránit tzv. záporní žalobou. Pokud soud uzná, že se v daném případě skutečně jedná o omezování vlastnického práva imisemi nad míru přiměřenou poměrům a žalobě vyhoví, vysloví zákaz jednání, které omezuje žalobcova práva. Návrhem na zahájení občanského soudního řízení, směřujícím proti vlastníkově, v důsledku jehož jednání dochází k vnikání imisí na pozemek jiného vlastníka, se žalobce může úspěšně domáhat jen vydání rozsudku, jímž by žalovanému byla uložena povinnost zdržet se přesně vymezeného rušení, nikoli však již povinnost něco aktivně konat. Jakým způsobem žalovaný např. kouř ze spalovacího zdroje omezí (zda stavební úpravou nebo změnou způsobu vytápění), tedy zůstává především na něm.

Bc. Kurt Dědič
ředitel odboru ochrany ovzduší
v. r.

Povinnosti provozovatelů spalovacích zdrojů do 300 kW dle zákona o ochraně ovzduší

§ 17 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně ovzduší stanoví provozovatelům stacionárních zdrojů povinnost *uvádět do provozu a provozovat stacionární zdroj a činnosti nebo technologie související s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje, které mají vliv na úroveň znečištění, v souladu s podmínkami pro jeho provoz stanovenými zákonem, jeho prováděcími právními předpisy, výrobcem a dodavatelem.*

Těmito podmínkami jsou například konkrétně podmínky stanovené v § 17 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně ovzduší: provozovatelé spalovacích stacionárních zdrojů jsou povinni *používat pouze paliva splňující požadavky na kvalitu paliv stanovené prováděcím právním předpisem.* Při provozu zdroje je nutné brát ohled také na podmínky stanovené výrobcem, například na nutnost provozovat zdroj se zapojenou akumulací nádobou, pokud je to podmínka splnění parametrů na emise a účinnost zdroje. Tato podmínka vychází z textu ČSN **EN 303-5** (2012; Kotle pro ústřední vytápění – Část 5: Kotle pro ústřední vytápění na pevná paliva, s ruční a samočinnou dodávkou, o jmenovitém tepelném výkonu nejvýše 500 kW – Terminologie, požadavky, zkoušení a značení), kde je v části 4.4.6 uvedeno, že u kotlů s ruční dodávkou paliva, kde výrobce stanoví, že kotel musí být připojen k akumulaci nádrži o stanoveném objemu, může být minimální tepelný výkon větší než 30 % jmenovitého tepelného výkonu, nebo nemusí být provedena zkouška při minimálním výkonu vůbec. Jelikož roste podíl kotlů, které jsou tímto způsobem testovány při uvádění na trh, je nutné vyžadovat v provozu naplnění tohoto požadavku normy.

V případech porušení výše uvedených povinností se zároveň jedná o porušení povinnosti stanovené v § 17 odst. 1 písm. a) zákona o ochraně ovzduší.

§ 17 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně ovzduší stanoví provozovatelům spalovacích stacionárních zdrojů povinnost *dodržovat přípustnou tmavost kouře.* Přípustná tmavost kouře a metody jejího zjišťování jsou uvedeny v prováděcím právním předpisu k zákonu o ochraně ovzduší (vyhláška č. 415/2012 Sb.).

§ 17 odst. 1 písm. c) zákona o ochraně ovzduší ukládá provozovatelům spalovacích stacionárních zdrojů povinnost *spalovat ve stacionárním zdroji pouze paliva, která splňují požadavky na kvalitu paliv stanovené v prováděcím právním předpise k zákonu* (vyhláška č. 415/2012 Sb.). Výrobce spalovacího stacionárního zdroje specifikuje (v technické dokumentaci výrobku), pro která paliva je daný spalovací zdroj určen, a pro něž jeho výrobce garantuje výstupní emise. Spalování jiných (výrobcem neurčených) paliv, třebaže splňujících požadavky prováděcího právního předpisu k zákonu o ochraně ovzduší, je v daném spalovacím stacionárním zdroji zakázáno.

§ 17 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně ovzduší ukládá provozovatelům povinnost *předkládat příslušnému orgánu ochrany ovzduší na vyžádání informace o provozu stacionárního zdroje a jeho emisích, včetně údajů o vnášení skleníkových plynů do ovzduší.*

§ 17 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně ovzduší stanoví provozovatelům stacionárních zdrojů povinnost *umožnit osobám pověřeným ministerstvem, obecním úřadem obce s rozšířenou působností a inspekci přístup ke stacionárnímu zdroji a jeho příslušenství, používaným palivům a surovinám a technologiím souvisejícím s provozem nebo zajištěním provozu stacionárního zdroje, za účelem kontroly dodržování povinností podle zákona o ochraně ovzduší.*

§ 17 odst. 1 písm. g) zákona o ochraně ovzduší ukládá provozovatelům *provozovat spalovací stacionární zdroj na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění a který není navržen rovněž pro přímé vytápění místa instalace, v souladu s minimálními požadavky uvedenými v příloze č. 11 k tomuto zákonu.*

§ 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že provozovatel spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění, je povinen *provozovat zdroj v souladu s požadavky uvedenými v § 17 odst. 1 písm. g) nejpozději do 10 let od nabytí účinnosti tohoto zákona* (tedy nejpozději od 1. září 2022).

§ 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší stanoví provozovatelům spalovacích stacionárních zdrojů na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně povinnost *provádět pravidelně nejméně jednou za tři roky prostřednictvím fyzické osoby, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě (dále jen „odborně způsobilá osoba“), kontrolu technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění, a předkládat na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností doklad o provedení této kontroly vystavený odborně způsobilou osobou potvrzující, že stacionární zdroj je instalován, provozován a udržován v souladu s pokyny výrobce a tímto zákonem; pokud byla provedena pravidelná kontrola provozovaného kotle podle zákona o hospodaření s energií³, považuje se tím kontrola technického stavu a provozu podle tohoto zákona za splněnou v témže kalendářním roce; v takovém případě má provozovatel povinnost předložit na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností zprávu o této pravidelné kontrole. V případě, že výrobce spalovacího stacionárního zdroje není znám, zanikl nebo není schopen zajistit odborně způsobilou osobu, která by mohla provést kontrolu technického stavu a provozu v rámci referenčního finančního limitu stanoveného prováděcím právním předpisem, může být kontrola provedena odborně způsobilou osobou oprávněnou jiným výrobcem k provádění kontroly technického stavu a provozu stejného typu spalovacího stacionárního zdroje. Vyjádření k dostupnosti odborně způsobilé osoby podle předchozí věty vystaví výrobce provozovateli do 30 dnů od jeho vyžádání a provozovatel jej připojí k dokladu o provedení kontroly předkládanému na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Nevystaví-li výrobce své vyjádření ve stanovené lhůtě, má se zato, že není odborně způsobilou osobu za stanovenou cenu schopen zajistit. V takovém případě je provozovatel povinen na vyžádání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností věrohodně prokázat, že výrobce o vyjádření požádal.*

§ 17 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že vznikne-li důvodné podezření, že provozovatel spalovacího stacionárního zdroje umístěného v rodinném domě, v bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci, nejde-li o prostory užívané pro podnikatelskou činnost, porušil některou

z povinností podle odstavce 1, avšak toto porušení nelze prokázat bez provedení kontroly spalovacího stacionárního zdroje, jeho příslušenství nebo používaných paliv, obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele na tuto skutečnost písemně upozorní a poučí jej o povinnostech provozovatele spalovacího stacionárního zdroje stanovených v odstavci 1 a o následcích opakovaného důvodného podezření na jejich porušení v podobě provedení kontroly. Pokud opakovaně vznikne důvodné podezření, že tento provozovatel nadále nebo opětovně porušuje některou z povinností podle odstavce 1, je kontrolující oprávněn vstoupit do jeho obydlí za účelem kontroly dodržování povinností podle tohoto zákona. Vlastník nebo uživatel těchto prostor je povinen umožnit kontrolujícímu přístup ke spalovacímu stacionárnímu zdroji, jeho příslušenství a používaným palivům.

§ 41 odst. 15 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že provozovatel spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění, je povinen *zajistit provedení první kontroly technického stavu a provozu zdroje podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona nejpozději do 31. prosince 2016.*

Související ustanovení zákona o ochraně ovzduší a jeho prováděcích právních předpisů

§ 4 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší mj. uvádí postup stanovení jmenovitého tepelného příkonu v případech, že výrobce spalovacího stacionárního zdroje neuvádí jeho jmenovitý tepelný příkon, vypočte se jako podíl jmenovitého tepelného výkonu a jemu odpovídající tepelné účinnosti, případně výpočtem z jiných dostupných parametrů.

§ 16 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že osoba uvádějící na trh v České republice paliva smí na trh uvést pouze paliva, která splňují požadavky na kvalitu paliv stanovené prováděcím právním předpisem. Doklad, který prokazuje splnění požadavků na kvalitu paliv způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem, je povinna předat odběrateli vždy při první dodávce paliva a následně při změně kvality paliva. Osoba uvádějící v České republice paliva na trh, odběratel a každý, kdo v dodavatelském řetězci provádí následnou obchodní činnost po uvedení paliva na trh, je povinen na vyžádání kontrolního orgánu předložit doklad, který prokazuje splnění požadavků na kvalitu paliv způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem. Osoby uvádějící na trh paliva mají povinnost ohlásit údaje stanovené prováděcím právním předpisem za uplynulý kalendářní rok ministerstvu do 31. března.

§ 16 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že osoba uvádějící na trh v České republice spalovací stacionární zdroj o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším je povinna prokázat certifikátem podle jiného právního předpisu, že spalovací stacionární zdroj splňuje emisní požadavky pro tento stacionární zdroj podle přílohy č. 10 k tomuto zákonu.

§ 16 odst. 4 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že v otevřeném ohništi lze spalovat jen suché rostlinné materiály neznečištěné chemickými látkami.

§ 16 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že obec může obecně závaznou vyhláškou stanovit podmínky pro spalování suchého rostlinného materiálu v otevřeném ohništi za účelem jeho odstranění nebo jeho spalování zakázat, pokud zajistí jiný způsob pro jeho odstranění podle jiného právního předpisu¹³⁾. Při stanovení podmínek nebo zákazu obec přihlíží zejména ke klimatickým podmínkám, úrovni znečištění ve svém územním obvodu, vegetačnímu období a hustotě zástavby.

§ 16 odst. 6 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že odpad podle jiného právního předpisu (zákon o odpadech), s výjimkou odpadu uvedeného v prováděcím právním předpisu, může být tepelně zpracován jen ve stacionárním zdroji, ve kterém je tepelné zpracování odpadu povoleno podle § 11 odst. 2 písm. d). Tepelné zpracování odpadu je možné pouze pod dohledem osoby autorizované podle § 32 odst. 1 písm. c). Z toho vyplývá, že ve spalovacích stacionárních zdrojích o jmenovitém tepelném příkonu do 300 kW včetně nelze spalovat odpad. Definice odpadu je dána § 3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Případné pochybnosti (jiných než případů zřejmých přímo ze zákona o odpadech), zda určitá věc je či není odpadem, posuzuje příslušný orgán veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství v intencích zákona o odpadech, konkrétně tedy krajský úřad.

§ 16 odst. 7 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že *právníká a fyzická osoba je povinna, je-li to technicky možné, u nových staveb nebo při změnách stávajících staveb využít pro vytápění teplo ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje, který není stacionárním zdrojem. Tato povinnost se nevztahuje na rodinné domy a stavby pro rodinnou rekreaci a na případy, kdy energetický posudek prokáže, že využití tepla ze soustavy zásobování tepelnou energií nebo zdroje energie, který není stacionárním zdrojem, není pro povinnou osobu ekonomicky přijatelné. Energetický posudek se zpracovává podle zákona č. 406/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů).*

§ 16 odst. 9 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že je odborně způsobilá osoba dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona *povinna ohlašovat ministerstvu prostřednictvím integrovaného systému ohlašovacích povinností údaje v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem, a to nejpozději do 60 dnů od vystavení dokladu o provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění.*

§ 17 odst. 5 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že *ve spalovacím stacionárním zdroji o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším je zakázáno spalovat hnědé uhlí energetické, lignit, uhelné kaly a proplástky. Obec může vyhláškou zakázat na vymezeném území obce spalování vybraných druhů pevných paliv ve stacionárních zdrojích podle věty první, s výjimkou spalovacích stacionárních zdrojů uvedených v § 17 odst. 1 písm. g) splňujících pro tato paliva požadavky stanovené v příloze č. 11 k tomuto zákonu.*

§ 17a odst. 1 zákona o ochraně ovzduší definuje **Databázi odborně způsobilých osob**, jako *informační systém veřejné správy, který slouží k vedení údajů o odborně způsobilých osobách a umožňuje komunikaci provozovatele s výrobcem spalovacího stacionárního zdroje týkající se dostupnosti odborně způsobilé osoby podle § 17 odst. 1 písm. h). Správcem databáze odborně způsobilých osob je ministerstvo.*

§ 17a odst. 2 zákona o ochraně ovzduší stanoví údaje, které jsou vedeny o odborně způsobilých osobách: *jméno a příjmení; identifikační číslo osoby, bylo-li přiděleno; adresa sídla; další kontaktní údaje (telefon, emailová adresa); rozsah oprávnění (typy spalovacích zdrojů) a platnost oprávnění.*

§ 17a odst. 3 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že *údaje podle odstavce 2 do databáze odborně způsobilých osob vkládá a aktualizuje výrobce spalovacího stacionárního zdroje, který byl k tomuto účelu registrován ministerstvem.*

§ 17a odst. 4 zákona o ochraně ovzduší stanoví, že *výrobce spalovacího stacionárního zdroje je povinen dálkovým přístupem vložit údaje o odborně způsobilé osobě do 30 dnů od udělení oprávnění k instalaci, provozu a údržbě stacionárního spalovacího zdroje nebo jeho změny.*

§ 10 vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanovuje způsob zjišťování a vyhodnocování tmavosti kouře a podmínky, za nichž se provádí. Současně stanovuje, že *do vyhodnocení se nezohledňuje doba*

uvádění spalovacího stacionárního zdroje do provozu v trvání nejdéle 30 minut, pokud není v povolení provozu stanoveno jinak.

§ 11 vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanovuje způsob vyhodnocení plnění přípustné tmavosti kouře.

§ 15 odst. 5 vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanovuje, že *dřevotřísku, překližku, dřevovláknitou desku nebo jiné lepené dřevo lze spalovat pouze ve spalovacích stacionárních zdrojích o celkovém jmenovitém tepelném příkonu 3 MW a vyšším, a to pouze v případě, že neobsahují halogenované organické sloučeniny nebo těžké kovy v důsledku ošetření látkami na ochranu dřeva nebo povrchových úprav. V místě, kde toto palivo vzniká ve formě vedlejšího produktu výroby, jej lze spalovat také ve spalovacím stacionárním zdroji o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 0,3 MW do 3 MW vybaveném automatickým dávkováním paliva a automatickým řízením spalovacího procesu. Z uvedeného vyplývá, že ve spalovacích stacionárních zdrojích o jmenovitém tepelném příkonu do 300 kW včetně tyto materiály spalovány být nesmí.*

§ 17 a část I přílohy č. 3 vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanoví požadavky na kvalitu paliv. *Prokazování plnění požadavků na kvalitu paliva se provádí doklady o analýzách odebraných vzorků paliva provedených v souladu s postupy pro odběr vzorků a provádění analýz podle určených technických norem, zveřejněných ve Věstníku ÚNMZ, osobou akreditovanou vnitrostátním akreditačním orgánem pověřeným podle jiného právního předpisu (zákon o technických požadavcích na výrobky).*

§ 27a vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanoví referenční finanční limit rozhodný pro posouzení schopnosti výrobce zajistit odborně způsobilou osobu pro provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění. *Referenční finanční limit je stanoven ve výši 1585 Kč bez DPH pro spalovací stacionární zdroje bez řídicí jednotky a ve výši 1848 Kč bez DPH pro spalovací stacionární zdroje s řídicí jednotkou.*

Příloha č. 18 část A vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanoví povinné náležitosti dokladu o kontrole technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění, dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona.

Příloha č. 18 část B vyhlášky č. 415/2012 Sb. stanoví rozsah údajů ohlašovaných prostřednictvím integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností z kontroly technického stavu a provozu spalovacího stacionárního zdroje na pevná paliva o celkovém jmenovitém tepelném příkonu od 10 do 300 kW včetně, který slouží jako zdroj tepla pro teplovodní soustavu ústředního vytápění, dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona.

Metoda měření tmavosti kouře

Ringelmannova stupnice tmavosti kouře

Popis: Tato metoda je založena na porovnání tmavosti kouřové vlečky (emise z komína) s odpovídajícím stupněm Ringelmannovy stupnice tmavosti lidským zrakem. Metoda a postup pro její použití jsou upraveny vyhláškou č. 415/2012 Sb. Tmavost kouře je závislá na množství tuhých látek obsažených ve vlečce a závisí na subjektivním posouzení pozorovatele. Směr kouřové vlečky by měl v ideálním případě být v pravém úhlu na směr pozorování, přičemž pozadí kouřové vlečky by mělo tvořit světlo oblohy. Tmavost kouře nesmí být, s výjimkou doby roztápění spalovacího stacionárního zdroje, větší než je stupeň 2 stupnice nebo jiné barvy (viz § 11 vyhlášky č. 415/2012 Sb.). Vyhláška č. 415/2012 Sb. umožňuje postihnout i případy, kdy tmavost kouře splňuje požadovaný stupeň, nicméně z barvy kouře (např. hustě žlutá) je zřejmé, že spalovací proces neprobíhá řádně. Tento stav může např. indikovat spalování mokré biomasy nebo biomasy znečištěné nežádoucími organickými nebo anorganickými příměsemi nebo spoluspalování komunálního odpadu. Tato možnost by však neměla být využívána extenzivně, např. při velmi jemném barevném odstínu, pokud je současně dosahován nízký stupeň tmavosti kouře.

Při měření tmavosti kouře metodou podle Ringelmannova musí být dodrženy následující podmínky (viz § 10 odst. 3 vyhlášky č. 415/2012 Sb.):

- směr kouřové vlečky vystupující z komína je přibližně v pravém úhlu na směr pozorování,
- pozadí kouřové vlečky tvoří rozptýlené světlo oblohy během dne; měření nelze provádět proti slunci, proti zástavbě nebo okolnímu terénu a
- Ringelmannovu stupnici drží pozorovatel ve volně natažené paži tak, že se síť jednotlivých polí slije do rozdílných stupňů šedé barvy.

Při vyhodnocení měření tmavosti kouře se Ringelmannova stupnice porovná s kouřovou vlečkou v místě výstupu kouře z koruny komína a určí se stupeň tmavosti kouře. Při měření se provádí postupně 30 stanovení stupně tmavosti kouře v pravidelných půlminutových intervalech. Délka jednoho odečtu činí 5 sekund. Měření se vyhodnotí jako průměrná tmavost kouře ze třiceti odečtů. Do vyhodnocení se nezohledňuje doba uvádění spalovacího stacionárního zdroje do provozu v trvání nejdéle 30 minut, pokud není v povolení provozu stanoveno jinak (viz § 10 odst. 4 vyhlášky č. 415/2012 Sb.). O provedení měření tmavosti kouře se sepíše protokol, ve kterém se uvede minimálně datum a čas měření, identifikace objektu měření a provozovatele, důvod měření, naměřené hodnoty, jejich vyhodnocení a závěr, zda je přípustná tmavost kouře dodržena či nikoliv, identifikace osob provádějících měření (doporučují se min. 2 osoby) a jejich podpis.

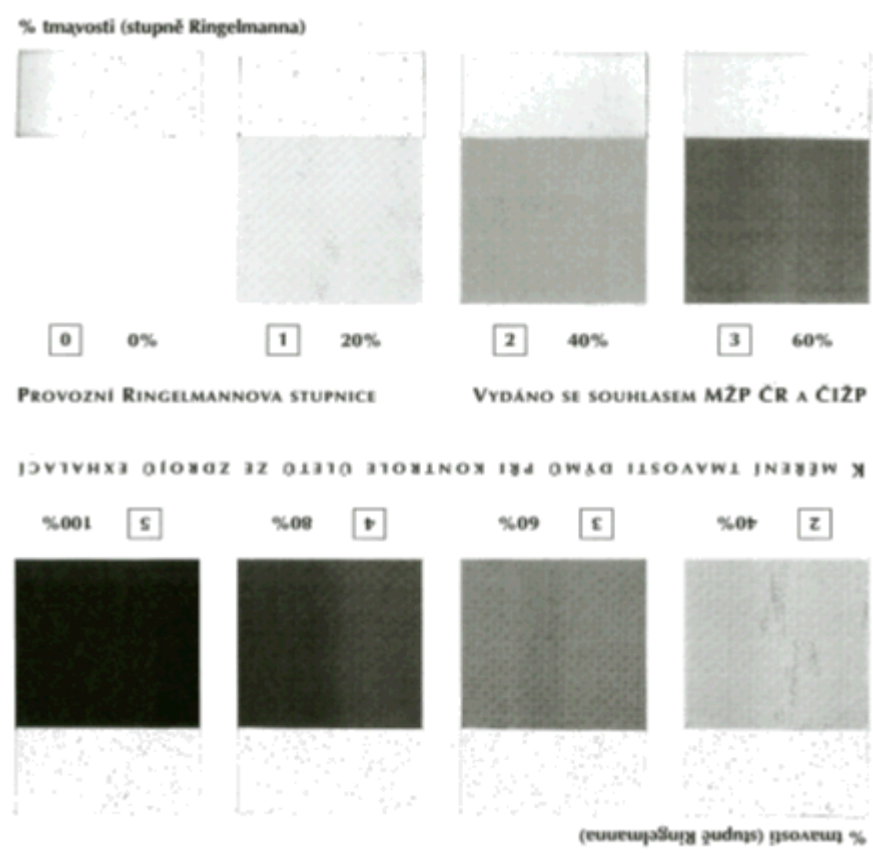
Ringelmannova stupnice tmavosti kouře

Ringelmannova stupnice se sestává ze šesti čtvercových (obdélníkových) polí tvořených pravoúhlou sítí černých čar o tloušťce a hustotě sítě na bílém podkladě odpovídající následujícím stupňům tmavosti kouře:

- a) stupeň 0 odpovídá 0 % černé barvy na bílém podkladě s definovanou odrazivostí světla 80 %,
- b) stupeň 1 odpovídá 20 % černé barvy na bílém podkladě,
- c) stupeň 2 odpovídá 40 % černé barvy na bílém podkladě,
- d) stupeň 3 odpovídá 60 % černé barvy na bílém podkladě,
- e) stupeň 4 odpovídá 80 % černé barvy na bílém podkladě,
- f) stupeň 5 odpovídá 100 % černé barvy na bílém podkladě.

Stupeň 5 Ringelmannovy stupnice slouží pro ověření jejích optických vlastností. Černá barva použitá k tisku stupnice musí mít odrazivost světla 5 %.

Stupnice:

Omezení použití: Nevýhodou této metody je, že musí být prováděna za definovaných světelných podmínek. Tmavost kouře nelze stanovit za tmy, kdy se většina obyvatel vrací ze zaměstnání a zatápí.

Náklady: Náklady na pořízení papírové Ringelmannovy stupnice jsou zanedbatelné, jedinými významnými nákladovými položkami, které lze zvažovat jsou náklady na mzdu pracovníka, který měření provádí (zpravidla se však jedná o fixní náklady).

Protokol

z měření tmavosti kouře podle § 10 a 11 vyhlášky č. 415/2012 Sb.

Údaje o objektu měření					
Adresa					
Provozovatel					
Popis umístění komína					
Údaje o měření tmavosti kouře					
Vzdálenost měřicího místa od objektu měření [m]					
Popis místa měření ve vztahu k podmínkám dle § 10 odst. 3 vyhlášky č. 415/2012 Sb.					
Datum měření					
Čas příchodu na místo měření					
Čas zpozorování kouře z místa měření					
Čas zahájení měření ¹					
Čas ukončení měření					
Přítomnost provozovatele při měření		Ano		Ne	
Stanovený stupeň tmavosti kouře (průměr)					
Barva kouře					
Záznam průběhu měření					
Číslo odečtu	Stupeň tmavosti kouře	Číslo odečtu	Stupeň tmavosti kouře	Číslo odečtu	Stupeň tmavosti kouře
1		11		21	
2		12		22	
3		13		23	
4		14		24	
5		15		25	
6		16		26	
7		17		27	
8		18		28	
9		19		29	
10		20		30	

Jméno a podpis osoby provádějící měření:

Jména a podpisy dalších osob přítomných měření:

Přílohy (fotodokumentace, videozáznam, apod.):

¹ Měření tmavosti kouře může být zahájeno až po 30 minutách od zpozorování kouře z komína z místa měření

Metodika prokázání spalování odpadu prostřednictvím analýzy vzorku popela odebraného u provozovatele

Metodika je určena pro prokázání spalování odpadů ve spalovacích stacionárních zdrojích do 300 kW celkového jmenovitého tepelného příkonu. Metoda je založena na analýze vzorku popela odebraného z popelníku spalovacího zařízení u provozovatele a porovnání výsledků analýzy koncentrace jednotlivých ukazatelů s limitními hodnotami. Vizuální kontrola popela není podle této metodiky rozhodovací nástroj, ale pouze popisný prostředek. K vizuálnímu zhodnocení odebraných vzorků je možné použít katalog popelů, který je zveřejněn na stránkách MŽP:

[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/spalovaci_stacionarni_zdroje_300kW_sdeleni/\\$FILE/000-Katalog_popelu-20180417.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/spalovaci_stacionarni_zdroje_300kW_sdeleni/$FILE/000-Katalog_popelu-20180417.pdf).

V katalogu je zobrazen vzhled popelů z různých druhů použitých paliv (i kontaminovaných), včetně rozdělení na nadsítnou a podsítnou frakci.

Vysvětlení některých pojmů:

Kontrolující - osoba vykonávající kontrolu na základě pověření kontrolním orgánem

Provozovatel - osoba zodpovědná za provoz spalovacího zařízení

Laboratoř – specializované pracoviště provádějící analýzu vzorku popela

1. Vybavení potřebné pro odběr vzorku popela u provozovatele

- kovová lopatka na odběr vzorku, povrchová úprava lopatky nesmí kontaminovat vzorek (bez nátěru)
- vzorkovnice - kovová nádoba („plechovka“) pro uchování vzorku popela, musí být hermeticky uzavíratelná a nesmí vnitřní povrchovou úpravou kontaminovat vzorek, doporučený objem vzorkovnice je 2 dm³, skleněné nádoby není doporučeno používat pro odběr vzorku horkého popela, jinak hrozí nebezpečí prasknutí nádoby a ztráty nebo znehodnocení vzorku, při manipulaci se skleněnou vzorkovnicí je nutno přijmout taková opatření, aby nedošlo k jejímu rozbití
- vysavač pro zamezení nadměrného prášení při odběru a manipulaci s popelem a úklid (doporučeno)
- fotoaparát, případně kamera (fotodokumentace skladu paliva, popela spalovacího prostoru, případně kouře vycházejícího z komína)
- měřidlo délky (např. svinovací metr) pro fotodokumentaci popela v popelníku s měřítkem
- ochranné pomůcky (brýle, pracovní rukavice, rouška, pracovní oděv)
- kovový pohrabáč (bude-li se roštovat popel ve spalovacím prostoru zařízení z důvodu nedostatečného množství popela v popelníku)

- smetáček a ubrousky nebo utěrky (papír, textil) na očištění pomůcek a úklid
- lepící štítky pro zapečetění a označení vzorkovnic s odebranými vzorky

2. Postup odběru vzorku popela u provozovatele

Kontrolující provede vizuální kontrolu a fotodokumentaci okolí spalovacího zařízení a skladu paliva s důrazem na výskyt „podezřelých“ materiálů (např. nařezané okenní rámy, natřené desky, dřevotřískové desky, kusy nábytku, zbytky textilií, různé plasty nebo jiný spalitelný odpad).

Kontrolující provede vizuální kontrolu a fotodokumentaci spalovacího prostoru spalovacího zařízení na výskyt „podezřelých“ materiálů (viz výše).

Před odběrem popela do vzorkovnice provede kontrolující jeho vizuální kontrolu s důrazem na výskyt zbytků (ohořelých nebo spečených kusů) po spálení „podezřelých“ materiálů (např. nařezané okenní rámy, natřené desky, dřevotřískové desky, kusy nábytku, zbytky textilií, různé plasty nebo jiný spalitelný odpad) a pořídí detailní fotografii popela v popelníku s měřítkem (měřidlem délky). Kontrolující provede odběr vzorku popela z popelníku do připravené vzorkovnice pomocí lopatky. Vzorkování se provede podle dostupného množství popela buď převedením veškerého popela z popelníku do vzorkovnice, nebo odběrem dílčích vzorků, tj. v bodech rovnoměrně rozmístěných na ploše popelníku.

- V případě dostatečného množství popela v popelníku bude popel nejprve promíchán (pohrabáčem, lopatkou) a následně odebrán do vzorkovnice v maximálně možném množství (plná vzorkovnice).
- V případě nedostatečného množství popela v popelníku bude provedeno roštování pomocí pohrabáče a po částečném vychladnutí žhavého popela v prostoru popelníku bude popel promíchán (pohrabáčem, lopatkou) a odebrán do vzorkovnice v maximálním možném množství (alespoň 0,5 dm³).

Po provedení odběru vzorku kontrolující vyplní „Protokol o odběru vzorku popela“, uzavře vzorkovnici a provede její zapečetění a označení číslem „Protokolu o odběru vzorku popela“.

3. Uchování vzorku popela odebraného u provozovatele

Vzorek popela, odebraný u provozovatele spalovacího zařízení musí být uchováván, před jeho předáním do zkušební laboratoře, v zapečetěné vzorkovnici na suchém místě při teplotě -20 až 40 °C a musí být zabráněno neoprávněné manipulaci se vzorkem (záměna, přesypání, přelepení) a poškození vzorkovnice.

4. Výběr laboratoře

Analýzu vzorku popela odebraného u provozovatele mohou provádět akreditované laboratoře, uvedené v seznamu akreditovaných zkušebních laboratoří Českého institutu pro akreditaci, o.p.s. (viz níže či na stránkách <http://www.cia.cz/>). Průměrná cena (bez DPH) za analýzu jednoho vzorku popela je 1646 Kč.

Přehled některých akreditovaných laboratoří v ČR provádějících analýzy popelů

Laboratoř	Lokalita	Kraj
Povodí Odry, státní podnik	Ostrava	Moravskoslezský
Dekonta, a. s. - Laboratoř Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústecký
ELVAC EKOTECHNIKA s.r.o.	Ostrava	Moravskoslezský
EMPLA AG spol. s r. o.	Hradec Králové	Královéhradecký
ENVIRO-EKOANALYTIKA, s.r.o.	Velké Meziříčí	Vysočina
EUROFINS CZ, s.r.o.	Brno	Jihomoravský
Laboratoř MORAVA s.r.o.	Studénka	Moravskoslezský
LABTECH s.r.o.	Brno	Jihomoravský
ORLICKÁ LABORATOŘ, s.r.o.	Česká Třebová	Pardubický
Ekologická laboratoř PEAL s.r.o.	Praha	Praha
Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s.	Sokolov	Karlovarský
TÜV NORD Czech, s.r.o.	Brno	Jihomoravský
VŠB-TU Ostrava, laboratoř CNT	Ostrava	Moravskoslezský
Výzkumný ústav pro hnědé uhlí a.s.	Most	Ústecký
ALS Czech republic, s.r.o. - Praha	Praha	Praha
ALS Czech republic, s.r.o. - Praha	Praha	Praha
ALS Czech republic, s.r.o. - Česká lípa	Česká Lípa	Liberecký
Výzkumný ústav stavebních hmot, a.s.	Brno	Jihomoravský
Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě	Ostrava	Moravskoslezský
Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústecký
AQUATEST a.s.	Praha	Praha
VZ lab s.r.o.	Praha	Praha

5. Předání vzorku popela do laboratoře

Předání zapečetěné vzorkovnice se vzorkem popela do zkušební laboratoře je dokumentováno záznamem (např. předávací list nebo protokol) dle obvyklého postupu zavedeného v příslušné laboratoři.

6. Zadání pro laboratoř

6.1. Rozdělení vzorku popela odebraného u provozovatele

- úprava a homogenizace vzorku popela (drcení na granulometrii $< 3,15$ mm)
- rozdělení na poloviny (vzorek „A“, vzorek „B“)
- archivace vzorku „A“ (archivní vzorek pro případnou potřebu kontrolního orgánu)
- analýza vzorku „B“

6.2. Požadované analýzy vzorku „B“

Pro potřeby metodiky k prokázání spalování odpadu prostřednictvím analýzy popela je požadováno stanovení koncentrace těchto kovů - Sb, Cu, Pb, Sn, Zn, Ti a chloridů v sušině (tj. v bezvodém stavu) vzorku popela [mg/kg suš.].

6.3. Požadované metody analýz

Kovy:

- Rozklad (mineralizace) vzorku popela pomocí lučavky královské nebo pomocí kyseliny fluorovodíkové (HF).

Analytické koncovky:

- ICP-OES - emisní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem
- ICP-MS - hmotnostní spektrometrie s indukčně vázaným plazmatem
- AAS – atomová absorpční spektrometrie

chloridy (Cl^-):

- příprava vodného výluhu z popela v poměru 1:10 vztaženo na sušinu vzorku popela
- stanovení chloridů ve vodném výluhu pomocí iontové chromatografie (IC) - upřednostněno, případně titračně, spektrofotometricky aj.

7. Metoda posouzení popelů z pohledu identifikace spalování odpadů v malých spalovacích zařízeních – metoda SEMAFOR

7.1. Popis významu barev SEMAFORU

prokázání spalování kontaminovaného paliva

spalování kontaminovaného paliva nelze prokázat ani vyloučit

neprokázání spalování kontaminovaného paliva

Popis významu barev SEMAFORU

K posouzení možnosti spalování odpadu se využívá metody SEMAFOR (viz výše). Vyhodnocení výsledků analýzy pomocí této metody je prováděno podle druhu spalovaného paliva pro 6 skupin:

- biomasa (např. dřevo, dřevěné brikety, dřevěné pelety)
- hnědé uhlí a hnědouhelné brikety
- černé uhlí
- hnědé uhlí + biomasa (např. směsi biomasy a hnědé uhlí)
- černé uhlí + biomasa (např. směsi biomasy a černého uhlí)
- nespecifikované palivo (např. blíže neurčené směsi biomasy a uhlí)

Každá skupina má níže stanovené limitní hodnoty koncentrace jednotlivých sledovaných látek (ukazatelů) ve vzorku popela po spalování paliva.

7.2. Limitní hodnoty ukazatelů

Limitní hodnoty byly navýšeny o maximální nejistoty analýz zkušebních laboratoří a jsou uvedeny následující tabulce. Pro skupinu „hnědé uhlí + biomasa“ byly stanoveny jako maxima limitních hodnot jednotlivých ukazatelů ze skupin „biomasa“ a „hnědé uhlí“ kromě „Ti“, který nebyl do této skupiny zařazen. Obdobně byly stanoveny limitní hodnoty pro skupinu „černé uhlí + biomasa“. Limitní hodnoty ukazatelů pro skupinu „nespecifikované palivo“ byly stanoveny jako maxima limitních hodnot jednotlivých ukazatelů ze skupin „biomasa, hnědé uhlí a černé uhlí“ kromě „Ti“, který nebyl do této skupiny zařazen.

Limitní hodnoty

Limitní hodnoty ukazatelů [mg/kg suš.]	Pb	Cu	Zn	Cl	Sb	Sn	Ti
biomasa	55	390	3 070	1 690	10	10	1 835
hnědé uhlí	35	300	375	2 015	5	5	x
černé uhlí	75	130	145	1 690	10	10	x
hnědé uhlí + biomasa	55	390	3 070	2 015	10	10	x
černé uhlí + biomasa	75	390	3 070	1 690	10	10	x
nespecifikované palivo	75	390	3 070	2 015	10	10	x

7.3. Výpočet „indexu překročení“

Výsledky analýzy vzorku „B“, uvedené v protokolu z laboratoře, budou použity pro výpočet „indexu překročení“ jednotlivých ukazatelů dle následující rovnice:

$$\text{index překročení [\%]} = \frac{\text{naměřená koncentrace daného ukazatele [mg/kg suš.]} }{\text{limitní hodnota daného ukazatele [mg/kg suš.]} } \cdot 100$$

Vypočtená hodnota „indexu překročení“ se zaokrouhlí na celé číslo dolů.

7.4. Kritéria hodnocení jednotlivých ukazatelů

- „povolená hodnota“ – „index překročení“ daného ukazatele je menší nebo roven 100 %
- „výrazně překročená hodnota“ - „index překročení“ daného ukazatele je větší než 200 %
- „podezřelá hodnota“ - „index překročení“ daného ukazatele je větší než 100 % a menší nebo roven 200 %

7.5. Kritéria hodnocení vzorku popela

ČERVENÁ = prokázání spalování kontaminovaného paliva

- dvě a více „výrazně překročené hodnoty“ (minimálně dva „indexy překročení“ jsou větší než 200 %)

ŽLUTÁ = spalování kontaminovaného paliva nelze prokázat ani vyloučit

- dvě a více „podezřelé hodnoty“ (minimálně dva „indexy překročení“ jsou větší než 100 % a menší nebo rovny 200 %) nebo jedna „výrazně překročená hodnota“ (jeden „index překročení“ je větší než 200 %)

ZELENÁ = neprokázání spalování kontaminovaného paliva

- všechny „povolené hodnoty“ (všechny „indexy překročení“ jsou menší nebo rovny 100 %), maximálně jedna „podezřelá hodnota“ (jeden „index překročení“ je větší než 100 % a menší nebo roven 200 %)

8. Shrnutí použití metody SEMAFOR a interpretace výsledků

Kontrolní orgán provede posouzení vzorku popela odebraného u provozovatele spalovacího zařízení (vzorek „B“) metodou SEMAFOR dle bodů 7.3, 7.4 a 7.5.

8.1. Interpretace výsledků metody SEMAFOR

Vzorek byl vyhodnocen jako „zelený“, tj. spalování kontaminovaného paliva (např. spalování odpadu) nebylo použitou metodou prokázáno.

Vzorek byl vyhodnocen jako „žlutý“, tj. spalování kontaminovaného paliva (např. spalování odpadu) nebylo použitou metodou prokázáno, avšak vzorek lze považovat za podezřelý.

Vzorek byl vyhodnocen jako „červený“, tj. spalování kontaminovaného paliva (např. spalování odpadu) bylo použitou metodou prokázáno.

Protokol o odběru vzorku popela	
Číslo protokolu o odběru vzorku:	
Místo odběru vzorku (jméno a adresa provozovatele):	
Datum a čas odběru vzorku:	
Označení vzorku:	
Materiál a velikost vzorkovnice:	
Odhad objemu odebraného vzorku (procentuální zaplnění vzorkovnice):	
Důvod odběru vzorku:	
Typ kontrolovaného spalovacího zařízení:	
Provozovatelem deklarované spalované palivo (HU, ČU, biomasa, směs):	
Poznámky z vizuální kontroly (na výskyt cizorodých materiálů a jejich zbytků) – okolí spalovacího zařízení: – skladu paliva: – spalovacího prostoru: – popelníku spalovacího zařízení:	
Vyjádření provozovatele k odběru vzorku:	
Jména osob přítomných při odběru vzorku:	
Podpis kontrolující osoby:	Podpis provozovatele:

Kód opatření	PZKO_2020_1
Název opatření	Účinná kontrola plnění požadavků kladených na provozovatele spalovacích zdrojů zákonem o ochraně ovzduší
Cíl opatření a podpůrné informace	Cílem opatření je zajistit a kontrolovat, aby provozovatelé spalovacích zdrojů dodržovali požadavky zákona o ochraně ovzduší, zejména co se týče povinné instalace akumulční nádrže, pravidelných technických kontrol, spalovaného paliva a instalace a provozu kotlů v souladu s pokyny výrobce a dodavatele a s přílohou č. 11 zákona o ochraně ovzduší.
Popis aplikace opatření	Obecní úřady obcí s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“) v rámci výkonu přenesené působnosti dle zákona o ochraně ovzduší budou aktivně kontrolovat plnění povinnosti provedení pravidelné kontroly technického stavu a provozu spalovacích zdrojů na pevná paliva dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší. OÚ ORP mají možnost vyžadovat od provozovatelů ve svém správním obvodu předložení dokladu o provedení kontroly zmíněné v první větě. Doklad o provedení kontroly jsou osoby oprávněné k jejímu provedení¹ povinné vkládat od roku 2020 do integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností (dále jen „ISPOP“), čímž se usnadní identifikace provozovatelů, kteří tuto kontrolu neprovedli. U těchto provozovatelů bude OÚ ORP postupovat v souladu se zákonem tak, aby bylo zajištěno naplnění požadavků zákona, tj. OÚ ORP budou aktivně identifikovat domácnosti vytápějící pevnými palivy a v případě absence dokladu o provedení kontroly v systému ISPOP² budou tento doklad od provozovatele vyžadovat. V současné době nejsou dostupné údaje o způsobu vytápění v jednotlivých objektech, část výsledků SLDB 2011 byla zahrnuta do systému RSO, nicméně pouze asi u 5 % objektů je uveden druh použitého paliva. Údaje v RSO by měly být doplněny na základě sčítání SLDB 2021. Ani vyhledávání objektů vytápěných pevnými palivy z údajů ze stavebních povolení není z mnoha důvodů vhodné a realizovatelné. K identifikaci provozovatelů, kteří neprovedli pravidelnou kontrolu technického stavu a provozu spalovacích zdrojů budou proto OÚ ORP nad rámec databáze ISPOP využívat především další postupy, zejména provádění kontroly na místě (např. vizuální kontrolou kouře vystupujícího z komínu dané nemovitosti v topné sezóně, která je dostatečná pro identifikaci kotle spalujícího pevná paliva) přičemž v této věci budou OÚ ORP spolupracovat s dotčenými obcemi v daném správním obvodu ORP. Zvláštní pozornost je třeba v návaznosti na požadavek § 17 odst. 1 písm. a) věnovat zejména plnění požadavku výrobce na instalaci akumulční nádrže, je-li výrobcem nebo dodavatelem vyžadována k zajištění plnění deklarovaných parametrů. Informaci o tomto požadavku uvádí odborně způsobilá osoba povinně v dokladu o provedení kontroly technického stavu a provozu spalovacích zdrojů³. Pakliže není instalace akumulční nádrže výrobcem vyžadována k zajištění plnění deklarovaných parametrů, je vhodné podpořit její dodatečnou instalaci finanční podporou (dotačně či výhodnou půjčkou) ze strany státu, kraje či obce, případně kombinací těchto podpor. Obec a OÚ ORP budou doplňkově k aktivitám realizovaným na národní úrovni provozovatele informovat o přínosech dodatečné instalace akumulční nádrže (úspora paliva, nižší emise, nižší náklady na energii a nižší nároky na obsluhu, vyšší tepelný komfort), a to např. šířením informací zpracovaných MŽP prostřednictvím místních periodik, dále prostřednictvím besed apod.⁴. Z pozice OÚ ORP je nezbytné kontrolovat plnění i ostatních povinností uvedených v § 17 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší, zejména požadavku týkajícího se použití paliv⁵, které splňují požadavky stanovené prováděcím právním předpisem k zákonu o ochraně ovzduší

¹ Podle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší se jedná o osobu, která byla proškolená výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, provozu a údržbě. Databáze těchto osob je k dispozici na <https://ipo.mzp.cz/>.

² V systému ISPOP je možné vyhledávat a filtrovat doklady o provedení kontroly pomocí volby „Rozšířený filtr“ dle obce či přímo dle konkrétní ulice.

³ V tomto ohledu je soulad se zákonem a skutečnost, že je akumulční nádrže dle pokynů výrobce nainstalována, uvedena v poslední části dokladu v oddíle „Výsledek kontroly“, kde odborně způsobilá osoba uvádí, zdali je zdroj provozován v souladu s pokyny výrobce.

⁴ Obec a OÚ ORP mohou přitom vycházet z materiálů, které v rámci osvěty připravuje MŽP na národní úrovni.

⁵ viz https://www.mzp.cz/cz/lokalni_topeniste#reseni_problemu

	a jsou určené výrobcem spalovacího zdroje (§ 17 odst. 1 písm. c). V odůvodněných případech také OÚ ORP ověří, zda při instalaci zdroje proběhla revize spalinové cesty dle požadavku § 3 odst. 1 vyhlášky č. 34/2016 Sb., o čištění, kontrole a revizi spalinové cesty. Provedení revize spalinové cesty je nezbytné pro správný tah komína a tedy správné fungování kotle a dodržení jeho emisních parametrů. Doklad o jejím provedení si může OÚ ORP vyžádat na základě § 17 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně ovzduší. OÚ ORP je oprávněn v případě, že při své kontrolní činnosti zjistí, že je spalinová cesta provozována v rozporu se zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, tuto skutečnost oznámit hasičskému záchrannému sboru kraje, jakožto orgánu příslušnému k projednávání přestupků dle ustanovení § 78 a § 79 výše uvedeného zákona. Pokud existuje důvodné podezření, že provozovatel zdroje nedodržuje povinnosti uvedené v § 17 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší, postupuje OÚ ORP dle § 17 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně ovzduší, na základě kterého je možné přistoupit k provedení fyzické kontroly spalovacího stacionárního zdroje provozovaného v jiném objektu. Pro možnost provedení fyzické kontroly spalovacího stacionárního zdroje provozovaného v obydlí je třeba, aby důvodné podezření, že nejsou dodržovány povinnosti dle § 17 odst. 1 zákona o ochraně ovzduší, vzniklo opakovaně, viz § 17 odst. 2 zákona o ochraně ovzduší. Postup kontroly je popsán na stránkách MŽP (https://www.mzp.cz/cz/lokalni_topeniste#reseni_problemu) v dokumentu Sdělení MŽP OOO k provozování a ke kontrole spalovacích stacionárních zdrojů o jmenovitém tepelném příkonu 300 kW a nižším. Na podporu plnění požadavků vyplývajících z § 17 odst. 1 písm. g) a z § 41 odst. 16 zákona o ochraně ovzduší, na základě kterých provozované zdroje musí od 1. září 2022 splňovat parametry odpovídající nejméně 3. třídě dle normy ČSN EN 303-5 budou kraje a obce aktivně přistupovat k nabízené finanční pomoci, s cílem zprostředkovat podporu obyvatelům na svém území pro výměnu spalovacích stacionárních zdrojů, které nebudou od 1. 9. 2022 splňovat zákonné požadavky. Obce a kraje⁶ budou v rámci svých možností poskytovat vlastní dodatečné finanční podpory (dotace nebo půjčky) pro výměnu stávajících zastaralých kotlů v rámci svého území. Obce a kraje budou aktivně odstraňovat bariéry pro zapojení nízkopříjmových skupin, např. prostřednictvím vlastního finančního příspěvku nebo zapojením do programu bezúročných půjček pro výměnu kotlů (obdobně viz výzva č. 1/2019 NPŽP, případně další). Dále pomohou směřovat podporu do oblastí (a ke skupinám obyvatel), které jsou nejvíce rizikové a kde lze například očekávat problematické naplnění požadavku na provoz kotlů 3. a vyšší třídy po roce 2022 a poskytovat asistenci možným žadatelům a zvyšovat povědomí o existujících formách podpory. Obce a kraje budou také aktivně zvyšovat povědomí o nabízených dotačních titulech u svých obyvatel. Obce a kraje budou také provádět obměnu spalovacích stacionárních zdrojů provozovaných v objektech, které spravují, a to z titulu vlastnického či jiného majetkového práva, pro které lze rovněž využít státem poskytovanou finanční podporu.
Územní rozsah realizace opatření	Opatření je třeba realizovat v cílových obcích dle kapitoly C.2 (viz tab. 74 a tab. 75)
Gesce	OÚ ORP, obce, kraj, MŽP
Rámcový časový harmonogram	Kontrola technického stavu a provozu spalovacích zdrojů na pevná paliva dle § 17 odst. 1 písm. h) musí proběhnout každé 3 roky, poslední kontrola zdrojů instalovaných před rokem 2016 proběhla v roce 2019 (příp. v některých případech v roce 2020), další kontrola musí proběhnout do konce roku 2022 (v některých případech budou kontroly dobíhat ještě v roce 2023). Splnění této povinnosti musí proto OÚ ORP prověřit do konce roku 2023. Kontrola

⁶ K tomuto účelu mohou kraje využít např. výnosy z poplatků za znečišťování ovzduší.

	spalovacího zdroje dle § 17 odst. 2 nebo § 17 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně ovzduší proběhne dle potřeby v návaznosti na zjištěné skutečnosti. Zákaz provozu spalovacích stacionárních zdrojů zařazených do nižší než 3. třídy, případně kotlů nezařazených, je účinný od 1. září 2022, veškeré aktivity směřující k podpoře jeho plnění je tedy třeba směřovat nejpozději k tomuto datu, nicméně je nutné aktivně podpořit, aby výměna všech nevyhovujících zdrojů proběhla co nejdříve. MŽP, obce a kraj prověří možnost poskytování finanční podpory formou dotací či nízkouročených nebo bezúročných půjček ze svých finančních zdrojů (v rámci svých možností) a její rozsah v čase k motivaci instalace akumulčních nádrží, a to do 6 měsíců od vydání PZKO. O závěru tohoto svého prověření budou obce a kraj bezodkladně informovat MŽP. Spuštění programů finanční podpory by mělo proběhnout do konce roku 2021 dle možností jednotlivých gestorů. Hrubým odhadem lze očekávat, že by mohly být podpořené projekty realizované do konce roku 2025 (vezme-li se v úvahu čas na administraci výzev a žádostí a případnou instalaci akumulční nádrže).
Vyčíslení efektu opatření	Využívání akumulčních nádrží (až u 90 % kotlů s ručním přikládáním na pevná paliva) přinese průměrně⁷ oproti výpočtovému roku 2023 dodatečné snížení emisí PM_{2,5} až o 53 %, PM₁₀ až o 53 % a benzo[a]pyrenu až o 21 %.

Kód opatření	PZKO_2020_2
Název opatření	Zvýšení povědomí provozovatelů o vlivu spalování pevných paliv na kvalitu ovzduší, významu správné údržby a obsluhy zdrojů a volby spalovaného paliva
Cíl opatření a podpůrné informace	Cílem opatření je zvýšit povědomí provozovatelů spalovacích stacionárních zdrojů, především na pevná paliva, o podílu těchto zdrojů na celkové úrovni znečištění ovzduší a faktorech, které ke zvýšenému znečišťování přispívají. Zároveň je cílem provozovatele motivovat používání pouze kvalitních paliv k vytápění v souladu s pokyny výrobce. Dle informací ze strany odborně způsobilých osob vykazuje až 80 % zdrojů nějaký nesoulad se zákonem o ochraně ovzduší, pokyny výrobce či závadu. V rámci 2. vlny kotlíkových dotací se více než 40 % provozovatelů prohořivacích kotlů přiznalo ke spalování hnědého uhlí, přičemž tyto kotle zpravidla pro spalování hnědého uhlí vůbec nejsou určeny. Častým zdrojem problémů může být neprovedení revize spalínové cesty v případech změny zdroje či změny používaného paliva, kdy spalínová cesta svými parametry neumožňuje optimální provoz zdroje. Odstranění některých závad či změna paliva může během krátkého času přinést významné snížení emisí. Zvláštní pozornost je třeba věnovat prevenci spalování nedostatečně suchého dřeva (o vlhkosti nad 20 %). Spalování dřeva o určité maximální vlhkosti je povinností, která je ve většině případů dána výrobcem spalovacího zdroje a je uvedena v návodu k jeho obsluze. Spalovat ve stacionárním zdroji pouze paliva určená výrobcem (tedy i splňující určenou maximální vlhkost) je povinen dle § 17 odst. 1 písm. c) každý provozovatel. V praxi je tato povinnost nicméně mnohdy díky nevědomosti provozovatele porušována. Suché dřevo má oproti vlhkému výrazně vyšší výhřevnost (až o 79 %) a vyšší spalné teplo, proto je jeho spalování také energeticky výhodnější. Suché dřevo lépe hoří a není nutné spotřebovávat energii na odpaření vody ve dřevě. Spalování správně proschlého dřeva vede k nižší tvorbě úsad ve spalínových cestách, čímž se snižuje požární riziko související s provozem zdroje. Dva roky vyschlé dřevo má průměrnou hodnotu vlhkosti 20 %, bylo by tedy vhodné spalovat dřevo, které má minimálně tuto vlhkost, což také doporučuje většina výrobců spalovacích stacionárních zdrojů určených pro použití v domácnostech.

⁷ Vzhledem k nedostupnosti spolehlivých statistických dat nutných k vyčíslení na úrovni zón a aglomerací je vyjádřeno jako průměr za ČR.

Popis aplikace opatření	Obce a kraje⁸ budou doplňkově k aktivitám realizovaným na národní úrovni vést osvětové kampaně⁹ k větší informovanosti veřejnosti, resp. provozovatelů, např. prostřednictvím seminářů, kontaktních kampaní, tiskových a jiných propagačních materiálů týkající se spalování kvalitního paliva. Významným faktorem pro úspěch kampaně může být zapojení v místě působících odborně způsobilých osob pro kontroly technického stavu a provozu spalovacích stacionárních zdrojů, kominíků či topenářů. Informační kampaně musí akcentovat pozitivní dopady správného provozu zdroje, a to nejen z hlediska životního prostředí a dopadů na zdraví, ale také z hlediska ekonomických výhod pro konkrétního provozovatele. Správně provozovaný zdroj může mít vyšší reálnou účinnost (použití suchého vs. vlhkého dřeva), může mít nižší nároky na údržbu zdroje a spalinové cesty (zanášení spalinových cest u mokrého dřeva nebo nedokonalé spáleného uhlí), nižší požární riziko (vyšší je u zanesených spalinových cest, při zbytečně vysoké teplotě spalin), vyšší životnost zdroje a jeho příslušenství (životnost se snižuje se spalováním odpadu, při provozu bez předepsané akumulární nádoby apod.). Informování veřejnosti je možné provést také např. prostřednictvím kominíků, kteří v rámci domácností již nyní provádějí pravidelné kontroly spalinových cest podle zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění. Obce budou pro zlepšení kvality používaného dřeva (resp. paliva obecně) spolupracovat pokud možno s odborně způsobilými osobami provádějícími kontroly technického stavu a provozu spalovacích zdrojů (dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší) či s kominíky provádějícími na území těchto obcí čištění kominů (např. v rámci hromadných čištění). Odborně způsobilé osoby a kominíci by měli ve spolupráci s obcí informovat obyvatele o správném skladování dřeva a potřebě spalovat výlučně proschlé dřevo, čímž se zvýší nejen účinnost spalování a sníží náklady na vytápění, ale také se sníží množství vypouštěných znečišťujících látek do ovzduší, vč. karcinogenního benzo(a)pyrenu, kterému jsou provozovatelé kotlů spalující mokré dřevo nadměrně vystaveni.
Územní rozsah realizace opatření	Opatření je třeba realizovat v cílových obcích dle kapitoly C.2 (viz tab. 74 a tab. 75)
Gesce	obce, kraj
Rámcový časový harmonogram	Informační kampaně je nutné vést každoročně (optimálně vždy před začátkem případně při zahájení topné sezóny, např. v září). Bude vhodné koordinovat informační/osvětovou kampaň obce s kontrolou technického stavu a provozu spalovacích stacionárních zdrojů na pevná paliva dle § 17 odst. 1 písm. h), v rámci které bude probíhat informování obyvatel v návaznosti na opatření prováděná na národní úrovni (viz výše). Efekt informační/osvětové kampaně týkající se obecně využívání kvalitního paliva se může dostavit každou zimní sezónu. Efekt opatření týkajícího se spalování dostatečně suchého dřeva je možné očekávat do roku 2023 (první informační/osvětové kampaně zdůrazňující potřebu spalování optimálně proschlého dřeva by měly proběhnout nejpozději v roce 2021, uvažíme-li čas na správné proschnutí dřeva (2 roky) pohybujeme se někde v horizontu roku 2023).
Vyčíslení efektu opatření	Snížení podílu spalovaného nedostatečně suchého dřeva z výchozího zastoupení 45,6 % dle šetření ENERGO 2015 na 35,4 % dle opatření NPSE DB11 přinese průměrně ¹⁰ snížení emisí PM ₁₀ až o 6 %, PM _{2,5} až o 6 % a benzo[a]pyrenu až o 3 %.

⁸ K tomuto účelu mohou kraje využít např. výnosy z poplatků za znečišťování ovzduší.

⁹ Obce a kraje mohou přitom vycházet z materiálů, které v rámci osvěty připravuje MŽP na národní úrovni.

¹⁰ Vzhledem k nedostupnosti spolehlivých statistických dat nutných k vyčíslení na úrovni zón a aglomerací je vyjádřeno jako průměr za ČR.

3) Vzor časového plánu pro obec

Kód opatření dle PZKO ¹	Název opatření dle PZKO	Gesce dle PZKO	Způsob naplnění opatření			Náklady, zdroje financování	Termín splnění
			Aktivita	Dílčí kroky	Interní gesce ²		
PZKO_2020_1	Účinná kontrola plnění požadavků kladených na provozovatele spalovacích zdrojů zákonem o ochraně ovzduší	obec	Ověření provedení a výsledků kontroly technického stavu a provozu spalovacích stacionárních zdrojů na pevná paliva dle § 17 odst. 1 písm. h) zákona o ochraně ovzduší (KTSP)	Mapování zdrojů na pevná paliva na území ORP, kam obec spadá - Spolupráce s ORP při mapování zdrojů na pevná paliva (před začátkem první topné sezóny nebo v jejím průběhu) - Předání evidovaných stížností na obtěžování kouřem a dalších podnětů ORP - Místní šetření ve spolupráci s ORP – mapování zdrojů na pevná paliva	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců, náklady na cesty	X. kvartál 202X
				Identifikace a řešení případů nesouladu v rámci KTSP - V rámci spolupráce s OÚ ORP identifikace domácností, kde doklad o provedení kontroly technického stavu a provozu kotle nalezl rozpor se zákonem o ochraně ovzduší - Výpomoc s řešením těchto případů, např. asistencí s vyřízením žádosti o dotace	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	X. kvartál 202X

¹ PZKO = program zlepšování kvality ovzduší

² Interní gesce je nezbytné přizpůsobit organizační struktuře a kompetencím úřadu žadatele

			Finanční podpora	Analýza situace v obci fakultativně dotazníková akce (jsou/nejsou zdroje na pevná paliva na území obce, mají/nemají akumulární nádobu, odhad absorpční kapacity), využití údajů z KTSP	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	Do 6 měsíců od vydání PZKO
				Identifikace možných finančních prostředků a informování MŽP např. v rámci stávajících či nově připravovaných programů na podporu rozvoje bytového fondu	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	Do 6 měsíců od vydání PZKO
				Předložení materiálu ke schválení radě/zastupitelstvu začlenění finanční podpory do stávajících obecních programů zaměřených např. na zateplování a renovace (dotace, bezúročné nebo nízkouročné půjčky) nebo vytvoření nového programu	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	Do měsíce po předchozích aktivitách
				Spuštění programu - propagace programu (lokální tisk, místní rozhlas apod.) - přímé oslovení konkrétních vytípaných domácností	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	Nejpozději do konce 2021
				Asistence při podání žádosti o dotaci poskytované na vyšší úrovni (kraj, stát) Poskytování pomoci při vyplňování žádosti o poskytnutí dotace (např. z OPŽP nebo NZU) a realizaci opatření. Specifické zaměření na osoby, pro které je tento krok zásadní překážkou čerpání dotace.	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	Od vyhlášení výzvy (OPŽP, NZÚ) až do doby trvání aktivity
				Šíření informací o poskytovaných dotačních titulech, spolupráce se zprostředkovatelem podpory Způsob distribuce informací v zásadě shodný s předchozím	osoba XY	osobní náklady stávajících zaměstnanců	ihned po vyhlášení výzvy po

[illegible]

Protokol o převedení souborů dokumentu do archivní podoby

Tento protokol vznikl, protože dokument obsahoval soubory, které měly elektronickou formu vedení a přitom nebyly v archivním formátu. Ke všem takovým souborům vznikly paralelně vedené soubory v archivním formátu.

Evidenční číslo:	ENV/2021/53074
Datum a čas vyhotovení protokolu:	30. 4. 2021 22:59:48 SELČ
Uživatel:	Mgr. Vendula Breburdová
Pozice:	Vendula Breburdova

Původní soubor: Priloha 1_PZKO_2020_1_2.docx

Datum vzniku paralelního vedení: 30. 4. 2021 22:59:42 SELČ

Hash algoritmu původního souboru SHA-256

Hash původního souboru: ABB9A45838B3F595137BB5808B90E8

Paralelně vedený soubor je v archivním formátu a obsahem se věcně shoduje s původním souborem.

Původní soubor neobsahuje žádné uznávané elektronické podpisy ani uznávané elektronické značky.

Původní soubor: Priloha 2_OOO-Sdeleni_kontroly

Datum vzniku paralelního vedení: 30. 4. 2021 22:59:44 SELČ

Hash algoritmu původního souboru SHA-256

Hash původního souboru: BACEACC724014125D8CFFFA5118B1C

Paralelně vedený soubor je v archivním formátu a obsahem se věcně shoduje s původním souborem.

Původní soubor neobsahuje žádné uznávané elektronické podpisy ani uznávané elektronické značky.

Původní soubor: Priloha 3_ casovy plan PZKO pr

Datum vzniku paralelního vedení: 30. 4. 2021 22:59:47 SELČ

Hash algoritmu původního souboru SHA-256

Hash původního souboru: 5C3C95DED15A6CC6F0772C7EB6E7F6

Paralelně vedený soubor je v archivním formátu a obsahem se věcně shoduje s původním souborem.

Původní soubor neobsahuje žádné uznávané elektronické podpisy ani uznávané elektronické značky.